

KRÁSNÉ MĚSTO 4 | 2020
ČASOPIS PŘÁTEL KUTNÉ HORY

KRÁSNÉ MĚSTO 4/2020
ČASOPIS PŘÁTEL KUTNÉ HORY

Krásné město 4/2020

Založeno v roce 1938

vychází čtvrtletně

č. 4 vyšlo 31. 12. 2020

náklad 400 ks

Vydává

Město Kutná Hora, IČO: 00236195

Evidenční číslo: MK ČR E 17482

ISSN 2571-4538

Řídí redakční rada

Lenka Frankovicová, Mgr. Petra Načeradská,
MUDr. Jiří Plaček, Mgr. Kateřina Ďoubalová, DiS.,
PhDr. Jana Vaněčková, PhDr. Vojtěch Vaněk, Ph.D.,

PhDr. Lukáš Provaz (vedoucí redaktor),
PhDr. Aleš Pospíšil, Eva Entlerová, BBus (Hons)

Redakce a administrace

Odbor památkové péče, školství a kultury

Městský úřad Kutná Hora

Václavské nám. 182, 284 01 Kutná Hora

Bc. Jaroslava Brandejská, tel.: 327 710 151,

e-mail: brandejska@mu.kutnahora.cz

Technická redakce a grafická úprava

Grafické studio – Dvořák

Na Provaznici 65, Kutná Hora

tel.: 602 149 796

e-mail: reklama.dvorak@wo.cz

Tisk

GRAFIA GRYČ

Buzulucká 490, 284 01 Kutná Hora

Titulní strana: Kaplička Ježíše Krista
stojící při ulici Čs. legionářů.

Obnovena byla v roce 2013, podle dochovaných záznamů
a fragmentů původní stavby, zásluhou pana Pavla Štorka
(foto: Vladimír Dvořák)

Zadní strana: detail kapličky
(foto: Vladimír Dvořák)

Vážení čtenáři,

od roku 2017 se držíme tradice, kdy každé čtvrté číslo Krásného města začíná obsáhlým článkem na téma z kutnohorských dějin. Nejinak je tomu i dnes, kdy přinášíme práci **Od vody k větru – Šestnáctiletá cesta za jedním z nejvýznamnějších objevů kutnohorského podzemí**. Text podrobně popisuje nejen středověké důlní dílo Bylanka IV, ale především zásadní objev důlního větráku. Práci napsala čtveřice autorů: *Mgr. Ondřej Malina, Ph.D.*, který je editorem geografického informačního systému, archeologem Národního památkového ústavu a členem České speleologické společnosti (ČSS), *Petr Zeman*, jenž se zabývá historickými důlními díly zejména v Kutné Hoře, je rovněž členem ČSS a také místopředsedou Hornického spolku Barbora, dále *RNDr. Jan Kavalír*, který se zaměřuje zvláště na kutnohorská důlní díla a geologii a je členem spolku Barbora i ČSS, a *Ing. Přemysl Brzák*, který se věnuje důlnímu měřictví a s ČSS spolupracuje.

Každé čtvrté číslo se zároveň několika příspěvky ohlíží za zářijovým festivalem Ortenova Kutná Hora. První z dnešních textů připravila členka festivalového výboru a pracovnice Městské knihovny v Praze *Mgr. Marie Valtrová*, která si povídala s *prof. Mgr. A. Přemyslem Rutem*, hudebníkem, spisovatelem, pedagogem DAMU a také kutnohorským rodákem. Jejich rozhovor nese název **Kouzelné zrcadlo Přemysla Ruta**. Jiné interview pro Krásné město připravila herečka a členka festivalového výboru paní *Hana Ornestová*. Hovořila s fotografem a hercem *Karlem Meisterelem*, jenž letos při Ortenově Kutné Hoře vystavoval fotografie našeho města. Interview přinášíme pod názvem **Setkávání s Kutnou Horou už mě neopustí**. Třetím textem je vzpomínání místopředsedy Klubu rodáků a přátel Kutné Hory *Ing. Vlastislava Navrátila* na zemřelého **Ing. Jana Pospíšila** (1959–2020), ježmuž byl letos věnován tradiční pořad Pocta přáteli.

Již mimo hlavní témata se pedagožka *Mgr. Jitka Šimková* ohlíží za zářijovými oslavami **150. výročí založení střední průmyslové školy** v Kutné Hoře. Po dvou letech se Krásné město také vrací k nepravidelnému seriálu Střípky z archivu, v jehož desátém dílu se *PhDr. Lukáš Provaz* zaměřil na **hrob von Schorlemerů** Na Náměti.

Následuje tradiční rubrika **Kronika**, v níž paní *Lenka Frankovicová* s kolegy shrnuje místní kulturní a společenské události od října do začátku prosince. Číslo pak uzavíráme dvěma nekrology: pana **Zdeňka Šlejtra** a paní **PhDr. Marie Rút Křížkové**.

LP

Od vody k větru

Šestnáctiletá cesta za jedním z nejvýznamnějších objevů kutnohorského podzemí

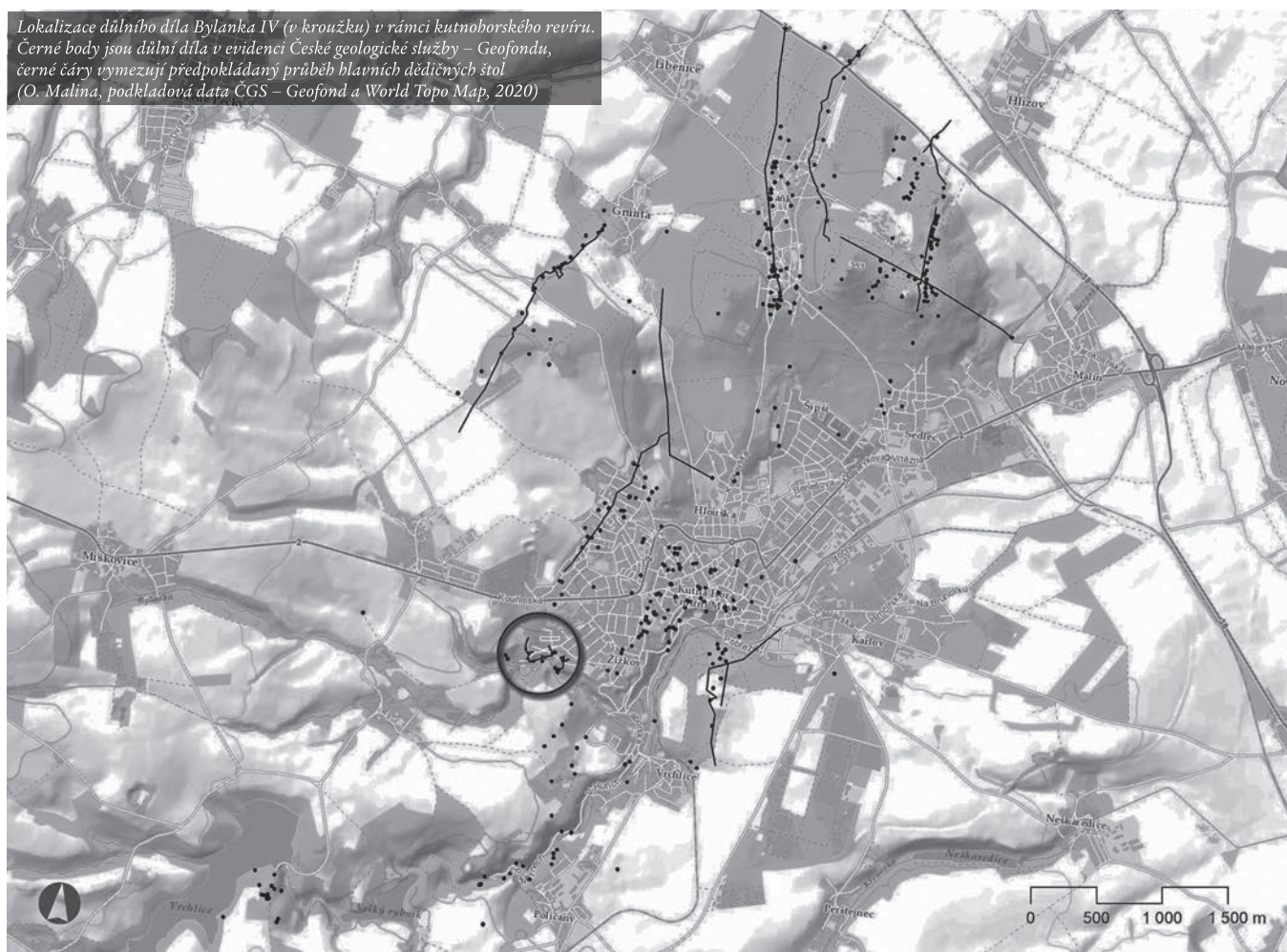
●●● Počátky v údolí Bylanky

Výrazně zaříznutý tok Bylanky leží tak trochu ve stínu údolí Vrchlice, která je přirozenou osou kutnohorské aglomerace. Jeho poloha na kraji města i na okraji kutnohorských žilných pásem přispívá i k vedlejší roli, jakou tento potok hrál v městské historii. Sevřenost spodní části údolí vytváří lesem jasně vymezenou enklávu, v rámci města i do jisté míry divočinu. Tok Bylanky zde však byl po staletí intenzivně využíván, zejména mlýny, jejichž náhony jsou zde stále dobře patrné nebo i dodnes funkční. Řada z nich má kořeny v hornickém provozu, existovalo zde několik hutí, které vodní sílu potřebovaly pro pohon svých měchů foukajících vzduch do pecí. Zaříznutí toku do terénu bylo dobré i pro horníky, protože zde byly obnažené skalní výchozy a s nimi i několik žil. Jen málo jich však bylo pro staré prospektory natolik zajímavých, aby je ověřovali malými štolkami. Některé z nich se ve svahu na levém břehu zachovaly celá staletí až do nedávné likvidace. Nejvýznamnějším dosud známým dílem údolí je však, alespoň podle současného stavu poznání, důlní dílo označované dnes jako Bylanka IV. Počátky jeho poznání byly nenápadné stejně jako jeho pů-

vodní vzhled. Místo připomínalo skalní rozsedlinu se silným vývěrem vody, a z počátku bylo proto označováno jménem Studánka. Množství vytékající vody dávalo naději na existenci odvodňovací štol většího významu, která by mohla vést do důlních komplexů Grejfského pásma, a rozšířit tak naše znalosti o středověkém kutnohorském hornictví podstatně více než nedaleké krátké štolky. Než se tento předpoklad podařilo bezezbytku potvrdit, muselo však uběhnout 16 let a stovky pracovních hodin.

Průzkumu důlních děl v Kutné Hoře a též v údolí Bylanky se již mnoho let věnuje Česká speleologická společnost, základní organizace 5-05 Trias. Zájem její kutnohorské pracovní skupiny se postupně, přes menší stařiny ležící níže na toku Bylanky, dostal ke Studánce v roce 2002. Již samotný počátek průzkumu byl komplikovaný. To, že jde skutečně o důlní dílo (štolu), se podařilo ověřit poměrně záhy, nicméně zatopené ústí leželo výškově zhruba o 1,5 m pode dnem potoka, a znemožňovalo tak vstup. Tato skutečnost však na druhou stranu dávala naději na přítomnost delší odvodňovací štolky, protože každý metr nadmořské výšky, o který se starým horníkům podařilo

Lokalizace důlního díla Bylanka IV (v kroužku) v rámci kutnohorského revíru. Černé body jsou důlní díla v evidenci České geologické služby – Geofondu, černé čáry vymezují předpokládaný průběh hlavních dědičných štol (O. Malina, podkladová data ČGS – Geofond a World Topo Map, 2020)

založit štolu níže, hrál roli v rozsahu dolů, které odvodňovala a které mohly být zdrojem příjmů těch, kdo štolu razili. Štola zároveň leží nedaleko jižního okraje Grejfského pásma, které mělo, na rozdíl od níže (západněji) ležících Maurských žil, podstatně větší báňský význam.

Zpočátku postupovaly práce na čištění štoly poměrně rychle, již v roce 2003 bylo odkryto a vyčištěno několik úvodních metrů. Náročnost další práce a potřeba dlouhodobého ukotvení aktivit vedla k rozhodnutí provádět veškerý průzkum v souladu s báňskou legislativou. Z iniciativy členů kutnohorské pracovní skupiny bylo založeno Občanské sdružení Barbora (dnes Hornický spolek Barbora, z. s.), které pod vedením závodního dolu Ing. Františka Drahoráda získalo oprávnění k činnosti prováděné hornickým způsobem, a mohlo tak v roce 2005 požádat Ministerstvo životního prostředí o převzetí dotčeného důlního díla Bylanka IV do svého vlastnictví. Zároveň byl vypracován projekt s názvem *Obnova historického důlního díla Bylanka IV*.

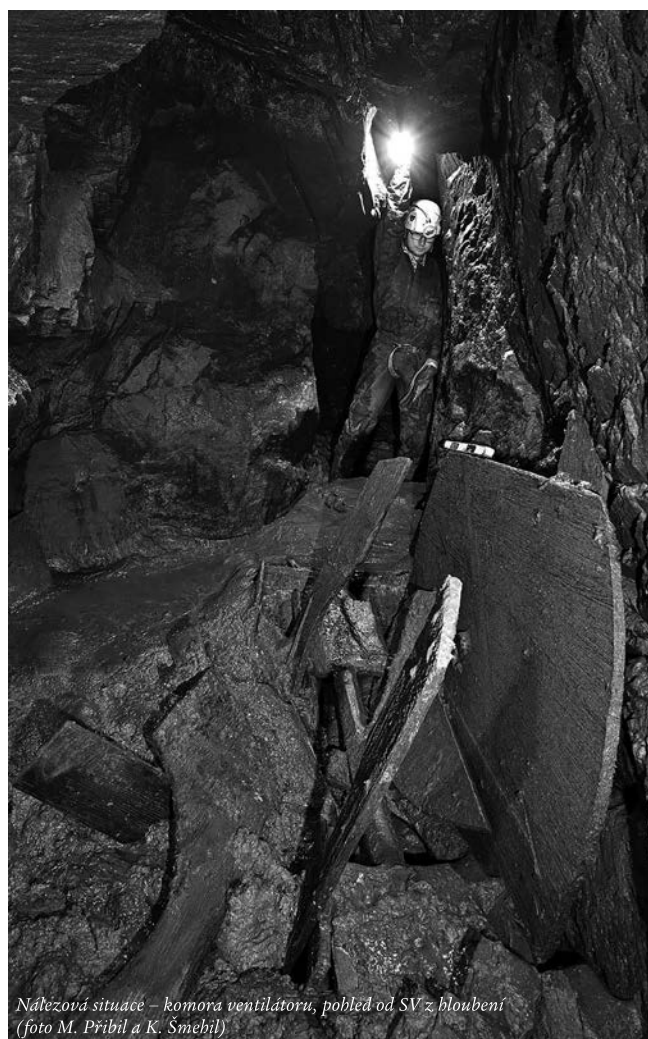
Jedním z prvních úkolů bylo zajištění odvodnění. Protože dno potoka Bylanky se dnes vlivem eroze a zanesení struskami nachází výše než dříve, bylo nutné vybudovat 100 m dlouhé odvodňovací potrubí zakopané v cca dvoumetrové hloubce. Voda tak od té doby vytéká z dolu samospádem níže než dříve, se stabilním průtokem cca 2–3 l/s a její snížená hladina v dole umožnila pokračování vyklízecích prací.

●●● Cesta štolou

Jedním ze specifíků štoly Bylanka IV je její rozdělení na dvě větve, jen pár metrů za ústím. V obou směrech byl záhy zjištěn zával na plný profil a tím i vyhlídka na mnoho let namáhavé práce, ať už by byly vedeny na západ, či na východ. Vzhledem k tomu, že největší přítok vody vytéká z levé, západní strany, bylo rozhodnuto pokračovat s čištěním právě tudy. Práce byla náročná, sedimenty bahna a rozplavené spraše, pocházející ve většině z nedalekého ústí, sahaly až ke stropu štoly. Při jejich odstraňování se osvědčila metoda nazvaná „hydrotěžba“, která ušetřila mnoho práce a času. V podstatě se jednalo o rozplavování nánosů za pomoci proudu vody z hasičské proudnice a hadic. Odtékající voda s rozptýleným sedimentem byla dopravována kalovým čerpadlem do sedimentační nádrže ležící na druhém břehu potoka Bylanky. V blízkosti zasypáných šachet se však nacházely kamenité závaly a zde musela nastoupit pomalá ruční práce s hornickou motykou (krackou), lopatou a džberem.

Další nutný krok představovalo zajištění ústí štoly proti neoprávněnému vstupu a jeho úprava pro dopravu materiálu a vybavení. Obojí vedlo k vybudování nového předsunutého portálu z dřevěných stojek, navazujících tarasních zídek a zajištění vchodu mříží. Část těsně za novým portálem bylo nutné z původního malého profilu chodby (0,6 x 1,0 m) přerazit na větší profil.

Výhodou kutnohorského krystalinika je značná pevnost masivu, stěny štoly jsou na většině míst stále velmi pevné, nicméně v místech původních šachet a též v místě, kde průběh štoly kříží zanesená erozní rýha či jílovitá porucha, bylo nutné znovu vybudovat celý profil štoly zhruba v délce 12 m. Nejdříve byla použita dřevěná kulatina a bednění. Ta však v trvale mokřím prostředí rychle dožívá, a tak bylo již po několika letech nutné vyměnit ji za výztuž ocelovou. Obě větve štoly mají na mnoha místech extrémně nízký profil, místy jen cca 0,5–0,7 m. Ruční doprava sedimentu ze závalů je v takových místech téměř

Nálezová situace – komora ventilátoru, pohled od SV z bloubení
(foto M. Příbil a K. Šmebil)

nemožná, a to si vyžádalo vybudování dalšího technického vybavení – kolejové dopravy. Položení kolejí s rozchodem 0,2 m a vyrobení vozíků pro dva džbery, tahanych z lépe přístupných míst lanem, umožnilo dopravu materiálu i v takto nepříznivých profilech.

Postupem let a práce sice utěšeně narůstaly metry vyčištěné štoly, nicméně zároveň s tím přibývala i vzdálenost, na jakou se musel dopravovat veškerý vybraný závalový materiál. To byl nepříznivý fakt jak z hlediska časové náročnosti, tak i u rozvodů elektroinstalace anebo větrání. Když se s postupem prací objevilo i několik slepých odboček, musely být po průzkumu a zaměření některé z nich využity jako nové deponie vybraného závalového materiálu, jinak by se postup vpřed zastavil. Během postupu bylo nutné podejít i několik zavalených šachet ústících do stropu štoly a nová ocelová výztuž, která bezpečně drží váhu jejich závalů, zde musela být kotvena do nově vysekaných kapes.

Mezi lety 2005 a 2015 se takto podařilo vyčistit zhruba 740 m obou hlavních větví štol a jejich odboček. Smysl tisíců dobrovolně odpracovaných pracovních hodin mnoha lidí a váha stovek kubíků materiálu vyrvaného z podzemí a pracně dopraveného na povrch se však měl teprve ukázat.

●●● První dobývka

Původní západní směr levé větve štoly, který směřoval mimo Grejfské pásmo, „získal“ v roce 2012 po cca 125 m příznivější severní směr. Po nalezení několika zpočátku nadějných, ale po průzkumu vždy slepých odboček přišlo v roce 2016

dosažení první dobývky, tedy místa, které již nebylo určeno jen pro odvodnění, dopravu rudy či fárání horníků. Dobývka svým nepravidelným a rozšiřujícím se tvarem jasně ukazovala, že zde kdysi muselo být stříbro. Stříbrná ruda zde byla pečlivě a kompletně vytěžena, jak už to u starých dolů bývá. Během další práce se však záhy ukázalo, že i dnes se zde skrývá něco s hodnotou stejně vysokou, či dokonce vyšší, než jakou měl pro staré havíře nejcennější kutnohorský kov.

Větší část dobývky a navazujícího hloubení pokračovala kamsi dolů, pod úroveň vody odtékající štolou. Již dříve bylo v obou větvích dolu nalezeno několik různých hloubení, tedy mírně šikmých části dolu, které dříve sloužily pro přístup do níže ležících pater a svislou dopravu vrátkem (hašplem). Po vyčerpání vody se v několika případech objevila dřevěná výstroj dolu v podobě žebříků a jejich torz a zejména různých kusů kulatiny umístěných v úzkých profilech jako rozpěry. Voda, která stále a samovolně zaplavuje důl, je obecně nepříjemná z hlediska rizika a obtížnosti přístupu do zatopených partií, na druhou stranu funguje jako konzervační prostředek a díky ní je v historických dolech největší šance na dosud zachované vybavení právě v dlouhodobě zatopených partiích pod úrovní odvodňovacích štol. Platnost tohoto tvrzení se naplno projevila právě v roce 2016, kdy byl po vyčerpání cca 8 m vodního sloupce v hloubení H1 objeven dosud neznámý typ technického vybavení.

Cílem popsaného prvního čerpání hloubení H1, tak jako i na jiných místech v dole, bylo především ověření technicky dosažitelné hloubky a rozsah případných navazujících prostor. Nalezená rozpadlá konstrukce byla na první pohled odlišná od všeho dosud zjištěného vybavení, především použitím tenkých prken. Již při prvním prohlédnutí byla identifikována jako pravděpodobné torzo větracího zařízení na ruční pohon. Její umístění v malé komůrce v boční části dobývky umožnilo její zachování, na druhou stranu nebylo možné její detailní prohlédnutí, aniž by nebyla poničena rozpadlá část konstrukce v jejím okolí, navíc skrytá pod naplaveným jílovým sedimentem. Z těchto důvodů bylo rozhodnuto provést jen základní fotodokumentaci a nechat celé hloubení opět pozvolna zatopit stoupající důlní vodou, která celou náleзовou situaci opět zakonzervuje.

Čas k návratu přišel až v roce 2019. V době, která uplynula od objevu, který se ukázal být tím zdaleka nejdůležitějším v celém dole, došlo k ukončení nadějí na postup do středu Grejfského pásma. V roce 2017 byla jen těsně před dosažením šachet známých z mapování J. Hozáka zjištěna čelba. Toto místo, kde skončila ražba štol, představuje sice báňskohistoricky významný technický detail, nicméně zde po 15 letech skončily i naděje na dosažení této části kutnohorského revíru, kde se podle písemných pramenů pracovalo již koncem 13. století.

Ukončení cesty vpřed přineslo možnost soustředit se na návrat k větráku. V roce 2018 byl připraven projekt na jeho komplexní 2D a 3D dokumentaci, vyzdvižení a konzervaci. Podmínkou však byl dostatečný přístup. Ještě předtím, než byl dosažen konec štol a zmíněná čelba, bylo nutné opět podejít dvě šachty. Vzhledem k již poměrně velké vzdálenosti cca 250 m k ústí štol bylo jasné, že doprava a větrání v této části dolu musí být zajištěny některou z původních šachet. Opět tedy došlo na přípravu projektu, tentokrát zaměřeného na otvorku původní šachty. Vzhledem k dopravě materiálu však vedla možná cesta už jen shora dolů. Nutnou podmínkou bylo nalézt ústí šachty na povrchu.

Nálezová situace ventilátoru ve IV. fázi rozebírání, dobře patrná je zadní bočnice a spodní řádka šindelů obvodového pláště (foto O. Malina)

●●● Cesta šachtou

Průzkum důlních děl v městském prostředí a okolní intenzivně využívané zemědělské krajině je náročná disciplína. Otevřená díla, jako jsou či byla ta v údolí Bylanky, se v rovinatém či mírně zvlněném okolí města vyskytují jen výjimečně – při náhlých propadech. Šachty byly zasypávány již v průběhu středověku a více méně všechny haldy ustoupily zástavbě, sadům a polím. Okolí místa staronové šachty, určené k opětovnému odkrytí na základě měření v podzemí, nenabízelo žádné náznaky existence zasypaných jam. V místě se navíc nacházelo pole, jehož dlouhodobé obhospodařování zlikvidovalo i případné náznaky propadu v místě šachty. Nakonec opět pomohla technika – radiomaják. Za pomoci vysílací aparatury v podzemí a přijímací antény na povrchu bylo P. Nakládalem přesně určeno místo, kde je po staletích opět třeba začít hloubit šachtu.

V létě roku 2016 začalo hloubení pomocí těžké techniky – traktorobagru. Ve vyhledávací sondě byla v deskovité struktuře cenomanských vápenců křídového nadloží záhy zjištěna v hloubce cca 5 m dvojice přibližně obdélných otvorů, které neklamně naznačovaly, že zde horníci hloubili svá díla. Po ověření existence šachty bylo místo zaměřeno a sonda opět zasypána. Další postup byl možný opět jen s přípravným projektem, zahrnujícím i smlouvu o pronájmu pozemku a vyřízením všech potřebných povolení.

Díky rychlému vyřešení majetkových a legislativních otázek se v následujícím období podařilo vše připravit tak, že již na podzim roku 2016 započalo opětovné hloubení šachty, označené později číslem 1. Do konce února následujícího roku

bylo vyzmáháno přibližně 100 m³ materiálu a dosaženo štolového horizontu v hloubce 27,5 m. Tím, že se otevřela šachta vybavená lezným oddělením a vrátkem jen cca 30 m od místa s větracím zařízením, bylo možné reálně uvažovat o opětovném vyčerpání hloubení H1, jeho vybavení pracovní plošinou (povalem) a navazující komplexní dokumentaci. Na místo již bylo možné dopravit i výkonnější a těžší čerpadla, kalové pro vyčerpání hloubení a menší čerpadlo pro vodu určenou k jemnému rozplavování sedimentů, kterými byla pokrytá většina nálezové situace. Nutné bylo též vybavení pracoviště světly a umožnění bezpečného pohybu všech osob provádějících fotodokumentaci a plánované 3D skenování. Významným doplňkem vybavení byla i instalace důlního telefonu, kterým byly na povrch hlášeny rozměry dřevěných dlah nutných pro bezpečnou dopravu jednotlivých dílů větráku.

●●● Cesta ven

Již při zběžném pohledu na nálezovou situaci bylo jasné, že jen malá část dílů ventilátoru se nachází na svém místě. O to důležitější bylo zachytit polohu všech spadlých kusů, aby bylo později možné provést rekonstrukci vzhledu a fungování celého zařízení.

Základem dokumentace nálezové situace byla jak běžná fotografie, tak i dva způsoby optického skenování vedoucímu k tvorbě 3D modelu. První z nich bylo snímání pomocí ručního skeneru DPI-8, druhý způsob vycházel z velkého množství běžných fotografií pořízených z mnoha různých míst, které byly následně v patřičném softwaru spojeny do bodového mračna. Tato vícenásobná fotogrammetrie se v podzemí osvědčila, i když je závislá na pečlivé práci a dobrém osvětlení, šetří drahocenný čas v terénu a náročné výpočty probíhají až v klidu při následném kancelářském zpracování. Zároveň vznikala i klasická 2D dokumentace, opírající se o měření důlním kompasem, sklonoměrem a pásmem.

První dokumentací byl zachycen přímo nálezový stav, druhá přišla na řadu po očištění naplaveného jílového sedimentu vodou. Další skenovací fáze následovaly během rozebírání. Postupně bylo nahrubo očištěno a ručně vyneseno na úroveň stoly cca 120 dílů, které zde byly obaleny izolačním materiálem

a vloženy do dřevěných dlah z OSB desek. Největší díl měl naštěstí jen cca 230 cm, takže bylo sice náročné, ale na druhou stranu možné vynést ho štolou až pod šachtu. Odtud byly všechny díly v okovu vrátkem vytaženy až na povrch. Jejich další cesta mířila do nedaleké základny Archeologického ústavu AV ČR v Bylanech. Zde nastala fáze „laboratorního“ zpracování, která obnášela vybalení, mytí, fotodokumentaci a skenování jednotlivých dílů.

●●● Technické řešení a datování

Pořízení fotografií, 3D skenů a náčrtků terénní situace umožnilo postupně v počítači sestavit stroj do jeho pravděpodobné podoby. Celé zařízení mělo v zásadě podobu dřevěného bubnu širokého cca 60 cm, s průměrem kruhových boků cca 150 cm. Pravděpodobně kovovou klikou, která však nalezena nebyla, se do pohybu uváděly čtyři lopatky na společné dřevěné hřídeli. Vzduch byl nasáván kruhovým vstupním otvorem kolem osy a lopatky jej rotací vyháněly ven z bubnu otvorem při jeho spodní části, směrem do uzavřeného větracího oddělení. Po něm se našla část přepážek i jílové otisky těsnění na těch místech, kde již dřevo opadalo. Základním konstrukčním prvkem byla dřevěná prkna o tloušťce 1,7–2,7 cm a především šindele. Ty tvořily jak dvojitý obvodový plášť bubnu, tak i plochy lopatek. Spojovány byly kovovými hřebíky a vyzdviženo jich bylo 77. Pravděpodobně se jednalo o v té době běžný šindel, zakoupený patrně na místním trhu v několika částečně normovaných délkách.

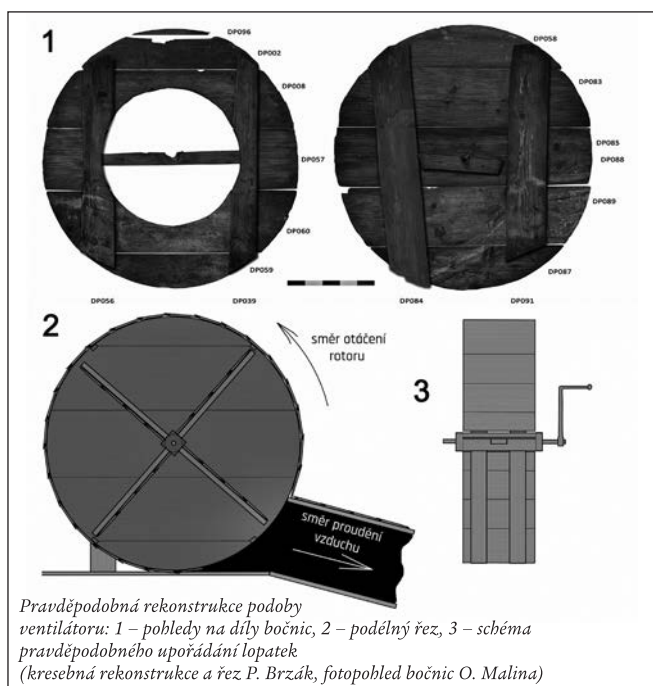
Konstrukce byla z předem nařezaných dílů dokončována na místě, o čemž svědčí velké množství truhlářského odpadu, zejména dřevěných štěpků, ale i deponie nepoužitých záložních či prasklých šindelů, která se nacházela těsně nad větrákem. Smyslem celého stroje bylo vhnět čerstvý vzduch přicházející štolou hloubením dolů do níže ležících pater dolů. Větrná přepážka v hloubení je dosud rozeznatelná zmíněnými jílovými otisky, částí vzpěr i relikty kouřového patra, které byly v roce 2020 odhaleny v níže ležícím patře – ve stole vedoucí k jinému hloubení.

Protože jsme na základě předchozích zkušeností nepředpokládali, že dendrochronologie bude úspěšná, bylo odebráno i patnáct vzorků na radiouhlíkové datování. To ukázalo z logiky věci širší rozptyl od druhé poloviny 15. století do období kolem roku 1600. Naštěstí se toto široké období podařilo výrazně zpřesnit právě zmíněnou dendrochronologií, pracující s určením stáří podle relativních přírůstků dřevní hmoty jednotlivých letokruhů. Dva kusy větráku ukázaly datum smýcení stromu do zimy 1521/1522, dalších pět kusů bez podkorního letokruhu, kde může chybět odhadem 5 až 40 let, ukázaly odpovídající období první čtvrtiny 16. století.

Datování dobře odpovídá i nemnoha keramickým nálezům z dolu a zmínit je třeba i nejdůležitější kutnohorské ikonografické prameny k historii hornictví – *Kutnohorský graduál*, uložený ve vídeňské národní knihovně, a kutnohorskou iluminaci, uloženou dnes v GASKu. Ty jsou datovány do let 1509–1516, resp. na přelom 15. a 16. století, a zachycují technologie, které se nepochybně v podzemí již nějaký čas používaly.

●●● Závěr

Z výjimečného nálezu kutnohorského větráku, dochovaného na důlním díle Bylanka IV, plyne hned několik poučení. Pravděpodobně jde o jednu z nejstarších truhlářských konstrukcí Kutné Hory a můžeme se domnívat, že stejné šindele, které tvoří podstatnou část ventilátoru, se tou dobou běžně použí-

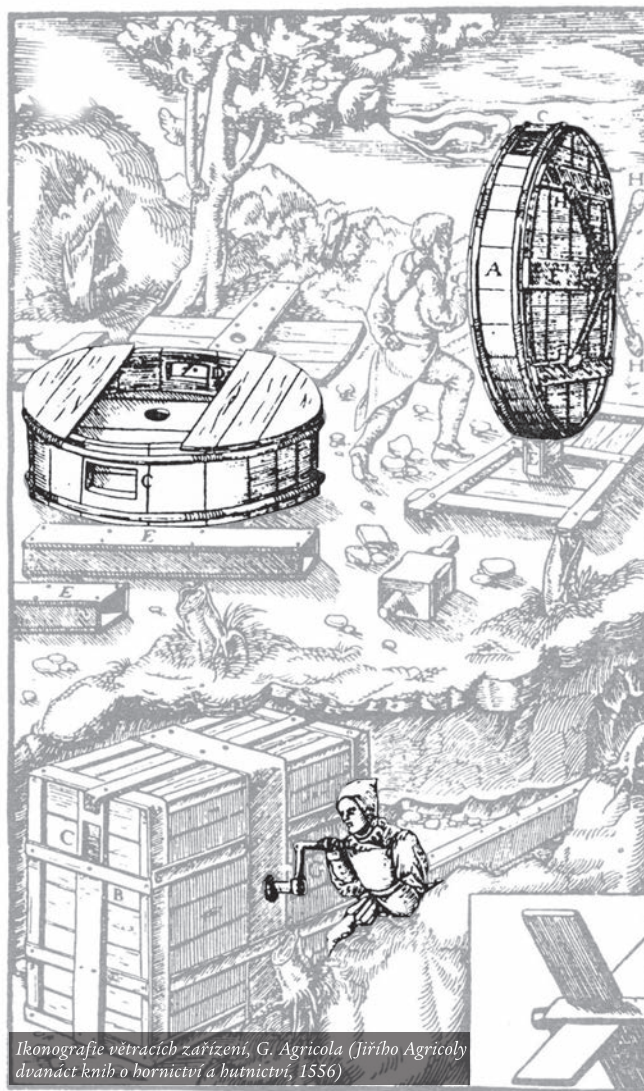
Pravděpodobná rekonstrukce podoby ventilátoru: 1 – pohledy na díly bočnic, 2 – podélný řez, 3 – schéma pravděpodobného upřádání lopatek (kreslebná rekonstrukce a řez P. Brzák, fotopohled bočnic O. Malina)

valy i na střeších. Přestože přítomnost ručních ventilátorů v kutnohorských dolech známe z místních iluminovaných rukopisů, jen nálezy v podzemí nám mohou naši představu výrazně doplnit díky mnoha detailům, které bychom nebyli schopni bez archeologie získat.

Poddolované městské území představuje nepochybně riziko, které o sobě dává pravidelně vědět neočekávanými propady na různých místech, v jádru města i v jeho nejbližším okolí. Eliminace těchto rizik je však možná i soustředěným průzkumem podzemí pod dotčenou oblastí města. Čím více budeme o podzemí vědět, tím lépe můžeme minimalizovat vliv podzemních prostor na povrch.

Přestože dnes známe všechna hlavní kutnohorská žilná pásma a docela dobře i jejich průběh, polohu má určenou jen minimum kutnohorských dolů, protože drtivá většina podzemí dnes nekomunikuje s povrchem. Přesto se v podzemí skrývají prostory velkého rozsahu. I když je odhadem 90 % z nich zavalených nebo zaplavených sedimenty, stále skrývají podstatná svědectví o kutnohorské i evropské historii. Nález téměř kompletního ručního větráku ukazuje, že v kutnohorském podzemí se ještě ukrývá řada mimořádně cenných památek. Ty nabízejí dosud netušené detaily hornického provozu, které ani z bohatých písemných či obrazových pramenů nikdy nezískáme. Zatímco skalní masiv kutnohorského krystalinika svou značnou pevností napomáhá zachování starých štol, v drtivé většině míst nám chybí to, co bylo stálým doprovodem hornického ruchu a jeho hybatelů – horníků. Kvůli minimálnímu množství movitých nálezů a náročnosti jejich získání v podzemí zapomínáme na to, že v dolech se pracovalo za pomoci poměrně široké škály vybavení. Při provádění návštěvníků v podzemí se s oblibou zdůrazňuje, že havíři vše dokázali jen za použití mlátku a želízka. To však spíše odpovídá tomu, jak málo o práci v podzemí zatím víme a jak skromné jsou v českém prostředí dosavadní nálezy vybavení, které bylo pro horníky součástí každodenní práce. Archeologické nálezy se však v podzemí získávají obtížně a jedinou cestou vpřed je v tomto směru dlouhodobý a cílený průzkum podzemí.

V této souvislosti je třeba zdůraznit i dobrou zkušenost s propojením činnosti prováděné hornickým způsobem a archeologického průzkumu. Teprve využití archeologických metod, byť bylo nutné řadu z nich modifikovat pro práci v podzemí, umožnilo „vytěžit“ z dané situace maximum nových poznatků. Z hlediska kontextu celého nálezů je pozoruhodné i místo, kde byl větrák objeven. Promítneme-li si jeho polohu na povrch, stojíme na velmi banálním místě. Roh pole v klínu lesa a křovisek lemujících polní cestu ze zahrádkářské kolonie, bez výhledu na cokoli pozoruhodného. Nedaleko se sice nachází

významný akvadukt bylanského vodovodu, ale jinak nic ne-nasvědčuje místu s jedním ze zásadních nálezů kutnohorské hornické historie. Toto zjištění nás nutí k ostražitosti. Jakákoli příležitost, např. v podobě nových propadů, se v budoucnu může ukázat jako zásadní šance na poznání velmi cenných památek, a to i na místech, kde bychom to nečekali.

(Poznámka redakce: Za unikátní nález středověkého důlního větracího stroje v doposud nezmapovaném podzemí Kutné Hory získal Hornický spolek Barbora cenu Český permon 2020, a to v kategorii záchrana technických památek. Cenu uděluje Sdružení hornických a hutnických spolků ČR a členové spolku si ji převzali 12. září při hornickém dni v Žaclěři.)

Ondřej Malina – Petr Zeman
– Jan Kavalír – Přemysl Brzák

Prameny:

Česká geologická služba – Geofond, báňské mapy. Online: https://mapy.geology.cz/banske_mapy; HOZÁK J. (MA-B/0393): *Montan-geologische Karte des Kutenberger Erzrevieres*, 19. st., sign. MA-B/0393. Online: www.geology.cz/app/archiv/sdd/n.php?fi=bm/GFM000000002405_01.jpg
Kutnohorský graduál. Online: <http://data.onb.ac.at/rep/10002A13>

Literatura:

AGRICOLA G. (1556): *Jiřího Agricoly dvanáct knih o hornictví a hutnictví*. Praha 1933
BÍLEK J. (2000): *Kutnohorské dolování I. Grejfské žilné pásmo*. Kutná Hora
DELIUS Ch. T. (1773): *Poučení o zručnosti hornické*. Praha 2012
KAFKA Š. *Kutnohorské hudební rukopisy 15. a 16. století*. [cit. 2019-10-23]. Online: <http://cantica.kh.cz/grad/>
KOŘAN J. (1950): *Dějiny dolování v rudním okrsku kutnohorském*, Geotechnica 11, Praha
MALINA O., BRZÁK P., UNGER J. (v tisku): *Důlní ventilátor z roku 1521 z Kutné Hory*. In: *Acta rerum naturalium (Stříbrná Jihlava 2019)*
MIKUŠ M. a kol. (1988): *Kutnohorský revír – podloží křídly*. Závěrečná zpráva úkolu 01 78 2107, Geoindustria Praha, posudek ČGS Geofond P67114, Kutná Hora
STUDNIČKOVÁ M., PURŠ I. (2010): *Kutnohorská iluminace*. Kutná Hora

Kouzelné zrcadlo Přemysla Ruta

Při pohledu na Vaše dílo, by se dalo říci, že jste renesanční člověk. Kromě toho, že jste vystudoval divadelní režii, jste znám jako spisovatel (povídky *Náměsíčný průvodce Prahou, Strašlivé Čechy, děsná Morava*; dramata *Dnes naposled, Sen*), autor rozhlasových her (sborník *Přemysl Rut pro rozhlas li proti němu!*), esejů (*Pan Když a slečna Kdyby*) a jako písničkář (alba *Přemysl si hraje, Šťastná hodina*). Jste také editorem antologií české písně *Gloria i gaudium, Orchestrion v hlavě*, pedagogem DAMU a autorem knížky o řeči a zpěvu *Parlando cantabile*, kterou jste napsal spolu se svou ženou Markétou Potužákovou... Stačí?

Tu poslední knížku jsem psal taky sám, ale jako druhý díl k Markétčině disertaci *Psáno ústy, čteno ušima*. Což upřesňuji proto, že je v tom něco příznačného i pro všechno ostatní, co píšu a zpívám. Bývají to téměř bez výjimky komentáře nebo varianty k nápadům či příběhům, o které už se přede mnou pokusil někdo jiný.

Tím se zároveň bráním tomu lichotivému adjektivu „renesanční“, kterým jste mě poctila. Když už, tedy jsem mnohem víc člověk „gotický“ či „barokní“: za tím vlivem, jímž mě na celý život poznamenaly modelové příběhy, prosvítají gotická exempla a barokní divadlo světa, jakož i jeho potřeba hry a hledání jejích pravidel. Příběh mě začíná zajímat od chvíle, kdy v něm rozpoznám podobenství. Nemůžu ani číst, natož psát příběhy, které se snaží konkurovat životu víceméně pravděpodobnými příhodami; poutají a inspirují mě ty, které životu nastavují ono kouzelné zrcadlo, v němž se neodráží povrch, ale podstata věcí. A nejraději mám vyprávění, která dlouho vypadají jako projevy „pouhé“ fantazie, bláznivé nápady – než se z nich (třeba i k údivu samotného vypravěče) vyklube smysl. Jenomže takové příběhy téměř nikdy nevyrostou v jediné hlavě: vznikají podobně jako lidové písně – postupným zapomináním toho, co se neosvědčilo, zkoušením přesvědčivosti v různých variantách, aktualizacích, opokrytech i parodiích. Není to „volná tvorba“; spíš pozorné čtení. Tak pozorné, že se při něm čtenář stává spoluautorem.

Asi bych neměla opomenout Vaši dlouholetou spolupráci s Nedivadlem Ivana Vyskočila, kde jste hrál a zpíval. Ivanu Vyskočilovi jste věnoval dvě knihy: knížku rozhovorů *Vždyť přece létat je o hubu* a knihu *Nedivadlo Ivana Vyskočila*. Co pro Vás Ivan Vyskočil znamená?

Stručně řečeno: Ivan Vyskočil, totiž setkání s ním a možnost být s ním od roku 1972 (bylo mi tehdy osmnáct) na jevišti, pro mě znamená příležitost uvědomit si témata, která už mě nikdy neopustila: příběh a píseň, improvizace, hra, vyprávění... Mimochodem, téměř zároveň s tímto naším rozhovorem by měla vyjít třetí a asi už poslední z mých knih „věnovaných Ivanu Vyskočilovi“ (řekl bych spíš, že je věnoval on mně). Jmenuje se *Nevyskočil aneb Příběh a autor(ství)* a od poměrně bohaté vyskočilovské literatury se dost radikálně liší tím, že Vyskočila nepředstavuje jako osamělý zjev bez předchůdců a příbuzných, ale jako vědomého i bezděčného spoluautora příběhů, které už před ním znepokojovaly Kafku, Dürrenmatta, Chestertona, Andersena a jiné. Pokud se zdá, že takový přístup upírá Vyskočilovi originalitu, mohu jen dodat, že požadavek originality v současné západní kultuře je poměrně nedávného

data a mnozí autoři, o jejichž významu není pochyb, by mu – jakožto podmínce literárního uznání – vůbec nerozuměli. **Zaujalo mne, že jste při pořadech s Ivanem Vyskočilem a Pavlem Boškem měl na pianu spínací budík, který každých deset minut zazvonil a Vy jste začal hrát. Nebylo to oběma pánům proti vůli, když jste jim hudebně skočil do řeči?**

To jsem já nevymyslel: s touž neúprosnou pravidelností hráli už muzikanti v prvním představení Nedivadla roku 1964, jen interval hudebních čísel byl delší: čtrnáct minut. Součástí večera bylo tenkrát i zdůvodnění tohoto principu: „v životě přece také dodržujeme termíny, nezávisle na tom, jestli to, co právě děláme, má nebo nemá smysl. Neboť smyslem je dodržet termín.“ Ale za mne a pro mne už tohle využití hudby smysl mělo: v 70. letech už se Vyskočil s Boškem vzdělili text-appealu a pokoušeli se o tzv. „otevřenou dramatickou hru“, improvizované rozvíjení stále košatějšího děje, a pravidelně přicházející hudba jim poskytovala čas k jakýmsi střelhitým dramaturgickým poradám, nutným k tomu, aby se příběh nezhroutil pod okamžitými nápady. Bylo mi to velmi blízké: sám jsem vždycky vítal všechna formální omezení: moje první knížka, kterou jsem ostatně psal právě v té době, *Menší poetický slovník v příkladech*, vznikala jako sbírka ilustrací předem daných forem a postupů. Byla to moje polemika s chápáním básně jako rychlého záznamu citového stavu nebo vznětu, tedy něčeho, co je samo o sobě nepřenosné. Aby se to dalo přenést, musí to mít uchopitelný tvar, formu schopnou ty prchavé zážitky zachytit a udržet. Tak nějak to tuším říká Prévert: ptáka lze lapit do obrazu jen tak, že namalujete klec, a počkáte, jestli pták přiletí. Každá další písnička, zazpívaná přesně po deseti minutách, byla dalším drátem takové klece, tentokrát klece na příběh. A pro mne byla navíc skvělým cvičením v ducha-přítomnosti: věděl jsem sice (podle budíku na klavíru), kdy přijde moje chvíle, ale nemohl jsem tušit, kde bude v tu chvíli děj, jehož zvraty překvapovaly nejen mne, ale často i ty, kdo jej vyprávěli. A snažil jsem se být s ním v kontaktu.

V roce 2003 jste se stal pedagogem Katedry autorské tvorby a pedagogiky na DAMU. Do jaké míry jste navázal na práci Ivana Vyskočila, který tam před Vámi působil?

Pokud jde o základní pojetí a strukturu studijních programů, pokračoval jsem v Ivanových intencích. Jeho chápání autorství v širším než jen uměleckém smyslu slova a důraz na odpovědnost za to, co jako autor způsobil, tedy na schopnost prezentovat to sám, osobně, vlastním hlasem a tělem a vystavit se dialogu s přítomnými, nemít je za pouhé diváky či posluchače – tohle všechno jsem (jistě i díky zkušenosti s Nedivadlem) přijal za své dřív, než jsem na katedru nastoupil. Ivan si mne ostatně jako nástupce vybral a dlouhá léta jsme tam prožili spolu: na tzv. odpočinek odešel až loni, půl roku po svých devadesátinách. Mám-li o katedru nějaké zaslouhy, spočívají v postupné generační výměně, a tím v důkazu, že koncepce katedry nestojí a nepadá s těmi, kdo ji zakládali; a snad i v otevření katedry prostřednictvím veřejných autorských prezentací, každoročního festivalu a dalších kontaktů a koprodukcí širšímu okruhu zájemců. Počet přihlášek se od té doby více než ztrojnásobil, takže při přijímacích zkouškách můžeme být vybíravější.

V roce 2008 jste s Markétou Potužákovou založil společenství Okolostola, které do roku 2018 uvedlo na dvě stě pořadů věnovaných autorské a lidové písni. Pokud vám v této činnosti nadále pokračujete?

Letos nám pokračování znemožnil koronavirus, ale pokud nevyhyneme, určitě budeme mít co zpívat i nadále. Večerů už máme za sebou (či spíše v sobě) kolem dvou set padesátí, písnička je nevyčerpatelný žánr a naše dramaturgie sahá od středověku po písně vzniklé přímo pro tento cyklus a od Ameriky po Rusko, samozřejmě s těžištěm v Čechách. Nejsme na to s Markétkou sami, na programech se vydatně podílejí ti, kdo se tomu kterému regionu, autorovi či období věnují podrobněji, ať už jako zpěváci, instrumentalisté, písničkáři, či třeba překladatelé. Prvních sto večerů je i s výběrem málo známých písní dokumentováno ve dvousvazkovém sborníku *Okolo100lalala*, i ten by měl mít pokračování, pokud dáme dohromady dost peněz.

Při našem posledním setkání jste s Markétou Potužákovou objevným způsobem představili poezii básníka a výtvarníka Ladislava Nováka z Třebíče. Pořad jste nazvali výmluvně *Napsali mi, že jsem básník, mám to černé na bílém*. Co Vás k jeho poezii přivedlo a nejmíc zaujalo?

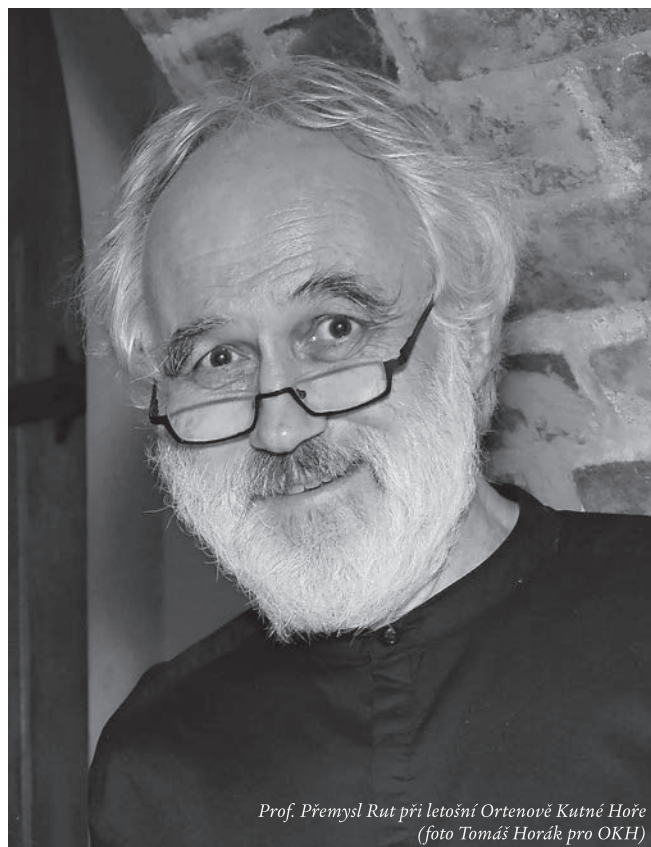
Ladislava Nováka jsem si našel všiml ještě dřív, než mne mohly zastrašit manifesty a teorie, kterých kolem tzv. experimentální poezie bylo vždycky až příliš. Jeho *Pocta Jacksonu Pollockovi* vyšla, když mi bylo dvanáct, a spolu s Morgensternovým *Beránkem měsícem* mi dala naději, že by s dětstvím nemusela skončit doba her. Když nedávno (2017–2019) díky Petru Kuběnskému a nakladatelství dybbuk vyšla ve třech svazcích celá literární polovina Novákova díla včetně skvělých parafrází poezie eskymácké a indiánské, využil jsem té příležitosti přečíst si konečně Nováka chronologicky a byl jsem opět vtažen do hry. Pořadem pro *Ortenovu Kutnou Horu* jsme chtěli Novákovo vzácně celistvé dílo aspoň letmo prolístovat – s důrazem na jeho performativitu a muzikálnost. (Koho by to zajímalo podrobněji, toho si dovoluji upozornit na dvoudílnou studii dokládající barokní zdroje Novákových textů, kterou jsem během přípravy scénáře napsal pro časopis *Universum* 2 a 3/2020.)

Poznal jste pana Nováka osobně?

„Poznal“ je silné slovo, ale začátkem 90. let jsem o něm a s ním natočil půlhodinku pro televizi. Tehdy jsme se několikrát setkali.

O kterých básnících byste mohl říci, že Vás provázeli životem? Patřil mezi ně také Jiří Orten?

Od šesti let Jiří Suchý – a postupně další a mnozí, o nichž si

Prof. Přemysl Rut při letošní Ortenově Kutné Hoře
(foto Tomáš Horák pro OKH)

vůbec nejsem jist, jak by se snášeli vzájemně: Shakespeare, Holan, Zahradníček, Bertrand, Valéry, Eichendorff... S Ortenem jsem poprvé vstoupil na (ochotnické) jeviště jako Exodus v jeho hře *Blahoslavení tiší*. Kolik mi to bylo? Sedmnáct?

Narodil jste se v Kutné Hoře v březnu 1954. Jak dlouho jste tam žil a do jaké míry Vás atmosféra města ovlivnila?

Ve čtyřiapadesátém roce už rodiče žili v Praze, ale v podnájmu, kde by to šestinedělka neměla snadné. I domluvili se, že se pojedou narodit do Kutné Hory a své první týdny prožiju s mámou u babičky a dědečka v Kollárově ulici. Atmosféru města jsem si tedy začal uvědomovat až mnohem později při rodinných návštěvách a jeho krásu jsem docenil, když už mi bylo málem čtyřicet a Kutná Hora se neuvěřitelně rychle vzpamatovávala ze socialismu. Dnes mi připadá okouzlující a často si opakuju každou z těch mála vzpomínek, které na ni mám. Na nějaký inspirační zdroj je to bohužel málo. Po Praze jsem musel chodit třiadvacet let, než jsem o ní začal psát knížku. A dopsal jsem ji až pro druhé vydání, když mi bylo skoro padesát.

Děkuji za rozhovor.

Ptala se Marie Valtrová

Setkávání s Kutnou Horou už mě neopustí. (Rozhovor s Karlem Meisterem)

Karle, Ty ses narodil za protektorátu a vyrůstal jsi v 60. letech. Jaké bylo Tvé dětství a dospívání v socialistické šedi?

Ano, Haničko, za války. Dvouletého mě osvobodila americká a Rudá armáda. Bydleli jsme totiž v Horní Bříze u Plzně, kudy procházela demarkační čára. Mám fotku jak s americkým, tak i sovětským vojákem. Jako dítě jsem šed neviděl, všechno bylo barevné i mandelinka bramborová, přástevník americký,

kterou prý nám shazovali diverzanti z letadel a my ji museli povinně se školou sbírat.

Zajímalo by mě, jak to vypadalo za Tvého studia na slavné DAMU, Tvé Alma mater. Kdo tam tenkrát učil, případně kdo Tě ovlivnil či inspiroval?

DAMU byla obrovský mezník. Jednak začátek „zlatých sedesátých“ a jednak noví lidé přede mnou. Jedna polovina

učitelů, kteří tam přetrvali z 50. let, nám nic nedala, ale ta druhá stála za to. Leo Spáčil, Ota Sklenčka, Vlasta Fabiánová, Ladislav Pešek. Divadlo milovali a otevřeli nám oči. Posílali nás dívat se na představení, tehdy jsem byl snad denně večer v divadle. *Hamlet* s Lukavským, Městská divadla – *Sestup Orfeův* s Bekem a Kačírkovou, *Páni Glembaiové* v „Komoře“ (Komorní divadlo v Praze – pozn. autor), *Skleněný zvěřinec* a hlavně *Rolland*, Radokova *Hra o lásce a smrti*. Nejde vyjmenovat všechno, chodil jsem i na mladé divadlo, *Poprask na laguně* v Disku, se Satoranským, Hrzánem a Zahajským měl obdiv celého našeho ročníku. Začínající Semafor, kdy nás pan Suchý pozval na noční předpremiéru *Jonáš a tygltangl* a na forbíně se nám omlouval, že je jen amatér. V ročníku jsem měl několik kamarádů, někteří už nežijí. Zbyla mi Marie, tehdy Poslušná, nyní Šedivá, pozdější choť ministra zahraničí Jaroslava Šedivého, který v době našich studií po Praze myl výkladní skříně, a Vláda Pucholt, se kterým si dodnes často skypujeme. Oba jsou stále stejní, což je obdivuhodné poté, co všechno dodnes prožili.

Po studiích jsi vystřídal několik angažmá v oblastních divadlech a hrál v mnoha filmech. Velkou roli jsi dostal ve filmu Zdeňka Sirového *Finský nůž*. Víš, že sis za honorář za tento film koupil svůj první fotoaparát. A tím se dostáváme k Tvé další kariéře...

Ano, hrál jsem moc pěkné role, Lenniho ve Steinbeckově *O myších a lidech*, Ferdinanda v Schillerových *Úkladech a lásce*. Hrál jsem také role, které jsem hrát nechtěl, ale musel, a proto ve mně zrála potřeba vyjádřit se, jak chci já, a ne hrdina v sovětské hře budující přehradu v Irkutsku. Z přetlaku jsem fotil. Fotákem, který jsem si koupil za honorář za roli Tondy ve filmu *Finský nůž*. Jednu fotku jsem poslal do *Revue fotografie* a oni ji hned vytiskli. Časopis si náhodou koupila televizní režisérka Jiřina Pokorná. Hned mi zavolala a nabídla

práci v celoročním pořadu *Čtvero ročních období ve fotografii a hudbě*. To byla moje první a moc hezká fotografická práce. Psal se rok 1968.

A co kameraman Jan Čuřík, jak na něj vzpomínáš?

To bylo asi o tři roky dřív. Jana Čuříka jsem obdivoval. A tím, že jsem s ním filmoval celý rok, jsme se vídali denně, buď na place, nebo na hotelu v Mariánských Lázních. Stále jsem se ho ptal na různé zákonitosti obrazu. On na mně viděl, že mě to opravdu zajímá, a tak mi řekl všechno.

Tvé divadelní fotografie jsou úžasné. Tvým vzorem byl kultovní fotograf Městských divadel pražských Miroslav Tůma. Ovlivnil Tě hodně?

Mírka Tůmu jsem znal už od dětství z Karlových Varů, kde byli se svou ženou Hankou Kreihansellovou v angažmá. On už tehdy byl výborný fotograf. Oba přišli do Prahy do Městských divadel pražských a já na DAMU. Nepřestali jsme se vídat, vyprávěl mi, jak se co fotí. Já představení zhlédl a pak jsme se sešli nad Tůmovými fotkami, a to byla pastva – o kompozici, kontrastu, výřezu atd.

Obohatil jsi svými fotografiemi mnoho knih, zajímají Tě lidé různých profesí, známí i neznámí, ale přece jen lékaři převažují. Ty sám jsi přece v jedné nemocnici pracoval, že?

V posledních letech hodně spolupracuji na publikacích, nebo je i ilustruji. V roce 1999 jsem přijal místo fotografa na 1. Lékařské fakultě UK. A tam je ke knihám hodně blízko. Tehdy, hned na počátku, mě oslovil tehdejší děkan prof. Štěpán Svachna a postupně jsem s ním dělal celou řadu knih. Tam jsem poznal zdravotnické prostředí a zamiloval si ho. Ale nemohu říct, že fotím převážně lékaře. Fotografoval jsem např. seriál *GEN*, kde byly velmi různorodé osobnosti, prezidenty počínaje, sportovci konče. Je pravda, že portrét mě velmi zajímá. Nejtěžší je vyfotit portrétovaného uvnitř, jeho duši.

Hana Ornestová a Karel Meister ve Spolkovém domě 5. září 2020 (foto Tomáš Horák pro OKH)

Náš rozhovor vyjde v *Krásném městě Kutné Hoře*. K Tvému prvnímu většímu setkání s tímto městem došlo díky antologii *Čechy za okny smutných duší*, na které jsi spolupracoval s mým otcem Otou Ornestem. O co šlo? Ty ses s Tátou vlastně neznal, je to tak?

Toho si vážím nejvíc. Potkalo mě hned několik štěstí najednou. To, že jsem kdysi mohl spolupracovat s Otou Ornestem na publikaci *Čechy za okny smutných duší*. To, že to byla kniha veršů jeho bratra Jiřího Ortena a že to byla kniha Kutnohoráků o Kutné Hoře. Ota (tehdy už jsme si tykali) mě vedl skvěle. Na knize jsme dělali snad dva roky. Začali před revolucí a vydána byla dlouho po ní. Neznám nikoho, kdo by znal Kutnou Horu tak detailně a tak ji miloval. Byla to pro mě velká škola, pomáhá mi dodnes v práci.

Říkal jsi mi, že jsi tehdy pronikl do historie Kutné Hory i do tajemství toho, jak se dělá knížka....

Chodili jsme s Otou okolo Páchu, dívali se na Svatou Barbaru, na velký reliéf na počest Jaroslava Vrchlického, který si tu vypůjčil jméno. Byl máj, všechno kvetlo a já se styděl to fotit, ale Ota mi říkal: „Neboj se, i tahle nálada patří ke Kutné Hoře.“ Dával mi jistotu.

Ze vzpomínek na mého tátu mám moc ráda historku o Ester Krumbachové, povíš nám ji?

Měli jsme vlastně kvůli připravované knize takovou malou

redakci u mě doma. Ukazovali si náhledy, vždy z minulého focení, a přísně rozhodovali, kterou fotku vyřadit a kterou použít. Jednou se setkání asi o hodinu protáhlo a mně měla přijít na návštěvu kamarádka Ester Krumbachová. Začal jsem být trochu nervózní pro časovou tíseň. Řekl jsem: „Oto, mně má asi za půl hodiny přijít návštěva, budeme to muset dnes asi ukončit.“ „Kdo to je?“ „Ester Krumbachová, něco spolu děláme,“ řekl jsem. „Tak to já nikam nejdu, počkám tu na ni.“ A stalo se. Když přišla a Otu uviděla, byla velmi překvapená. „Ester, dvacet let jsme se neviděli, uvidíme se někdy příště?“ Ester na to: „Za dvacet let na židovském hřbitově.“ Ale nebyla to pravda, tohle náhodné setkání se stalo začátkem nové spolupráce. Spolu s Marií Valtrovou ještě udělali další zajímavé publikace.

Zmíním teď naši spolupráci na Tvé poslední výstavě v Kutné Hoře ve Spolkovém domě a znovu fotografie tohoto opravdu krásného města. Jaký byl návrat?

O letošních Ortenových dnech a naší výstavě již mohu mluvit jen v minulém čase. Byla to nádherná reminiscence na naše setkávání s Jiřím Ortenem a jeho bratrem Otou Ornestem. Tenkrát, v 80. letech, byla Hora jiná, dnes je vyšperkovaná. Zůstaly nám v paměti staré nálady, což je také užitečné. Na setkání s Kutnou Horou se už teď dopředu těším.

Děkuji za rozhovor, Karle.

Ptala se Hana Ornestová

Pocta příteli: Jan Pospíšil (* 10. ledna 1959 † 17. května 2020)

V neděli 6. září 2020 vzdala Ortenova Kutná Hora poctu Janu Pospíšilovi, dlouholetému členu výboru klubu rodáků, obětavému organizátorovi a aktérovi kutnohorského spolkového, sportovního a duchovního života, který odešel v květnu tohoto roku.

Pocta příteli je od samých počátků Ortenovy Kutné Hory autorským pořadem věnovaným osobnosti spjaté s městem. Na tom, že letos bude pořad věnován Honzovi, jsme se domluvili vloni na podzim. Honza mě požádal, zda bych pořad mohl uvádět, což jsem považoval za velikou čest, a s radostí jsem přislíbil.

V sále Základní umělecké školy Kutné Hory se sešli především Honzovi přátelé. V rámci pořadu sehráli i scénku, která se odehrála při Mikulášské besídce v prosinci 1968 v tehdejší domě pionýrů a mládeže a při níž získal přezdívku Pošťák. Honza sám se k ní rád hlásil.

Ve vzpomínkách Honzových přátel ožila jeho mnohostranná a pozoruhodná osobnost. Scénář sledoval Honzovu životní cestu. Ke každé její etapě vystoupili jeho přátelé a nakonec ti, kteří Honzu provázeli po velkou část života.

Honzův bratr, František Pospíšil – Pošťák mladší – připomněl v úvodu mj. rodinné zázemí a vzpomněl na rodiče, díky nimž byly jak dům v České ulici, v němž rodina žila, tak „chaloupka“ ve Zhoří, otevřeny kamarádům.

Honza své rodiče miloval. Po smrti otce v červnu 2012 napsal bratru Františkovi: „Ty chvíle, kterých jsem se tolik obával. Chvíle, kdy bude definitivní jistotou odchod mého táty. Definitivní jistota, že mne nikdy neuvítá s úsměvem ve dveřích, že ho nikdy nespátřím podřimovat u televize, že už neuslyším

jeho věčné pokašlávání, že mne již nikdy nepolíbí na dobrou noc, že mi již nikdy nebude mávat z chaloupky za trabantem, dokud nezmizím v zatáčce, že mně již nikdy neporadí, jak seštelovat motor sekačky, že na mě již nikdy spiklenecky nemrkne za zády mamky... Ale Bůh je tak strašně Milostivý, že mu dal vědět, že si jej volá. Dal mu sílu k tomu, aby přes četné hospitalizace v nemocnici vypálil skvělou hruškovici, slivovici, jeřábinku, kalvados a letos dokonce „kdoulivici“. Dal mu sílu, aby (tak jak si přál) oslavil své kulatiny s „adoptivní rodinou“ v Chalupářce s harmonikou a lesními rohy do dvou do rána a se závěrečným tancem na stole. Dal mu dost síly, aby sezval přes čtyřicet příbuzných našich rodů a zorganizoval párty – ne nepodobnou svatbě. Nadepsal pozvánky na abiturientské sjezdy Gymnasia a Průmyslové školy, kam chodil. Rozeslal. Jeho posledním žertíkem je, že se sjezd Gymplu konal v den jeho smrti a sjezd Průmky se konal v den jeho pohřbu.“ Nemůže nás překvapit, po kom Honza podědil dar hybatele a aktéra dění. O maminku se Honza na Zhoří vzorně staral do konce jejích dní v roce 2017.

Karel Horák – Charlí – vzpomněl mj. na časy skautingu v Kutné Hoře v letech 1968–1970. Od jara 1968 do srpna 1969 byly spolu v 7. oddíle, který vedl Miloš Novotný a bratr Tábořský, od září 1969 až do zákazu činnosti na podzim 1970 pak ve 2. oddíle pod vedením Květoslavy Hlavatého a Zdenka Jeřábka st. – Bicana. V průběhu pořadu Karel Horák zahrál a zazpíval i několik písní. Zdeněk Joukl, spolužák ze základní školy a z gymnázia (1965–1978), Jaroslav Vojtěchovský – Vojta, také spolužák z gymnázia, a Jan Kuncíř připomněli středoškolská studia a zážitky z vodáckého oddílu „Svazarmovec“, vedeného

Květoslavem Hlavatým (1974–1981). Sám Honza ve své knížce *Z pošťákovy brašny* zavzpomínal na tuto dobu při své cestě do Říma takto: „Krásná Otava byla mou první řekou, kterou jsme v roce 1974 sjížděli s kamarády vodáky z Kutné Hory. Nikdy nezapomenu na tu radost, s jakou jsem rodičům psal z každého městečka zprávu, že jsem zase jinde a že jsem tam přijel silou vlastních paží na staré kánoji typu Malše, kterou jsme si sami na kopytech vyrobili. Dnes mi vzpomínky na mé nadšení připadají trochu směšné, ale tenkrát to byly pro patnáctiletého kluka úžasné prázdniny. S kamarády, skauty, kteří byli mými vzory, jsme v každém takovém městě šli do hospody a šéf Květa nám všem objednal limonádu a tatrunku. I když bylo některým přes osmnáct a na pivo mohli mít nárok, ta limonáda a tatrunka nás sblížila na celý život. ... Vzpomínám na Květu, který loni zemřel. Ale my všichni, kdo jsme ho znali, jsme si odnesli do života jeho odkaz opravdového kamarádství, obětavosti, lásky k přírodě, a skautských ideálů, které jsme sice navenek v době komunistických fanglí nemohli demonstrovat, ale o to opravdověji jsme je žili.“ Kdo z nás by dokázal takhle zavzpomínat? Tedy vedle osobních vzpomínek a „historek z natáčení“ připomenout i nelehkou dobu, v níž jsme žili.

Na léta vysokoškolských studií na Vysoké škole zemědělské v Praze-Suchodole (1978–1983) a na zážitky z oddílu kanoistiky na divoké vodě vzpomínal Honzův spolužák Lubor Skalka. Na Kutnohorskou olympiádu, u jejíhož zrodu Honza Pospíšil stál, vzpomínali Vladimír Holý a Tomáš Růžička: „Vznik Kutnohorských olympijských her inspiroval Alfred Strojček, který přivezl z LOH v Montrealu první elektronickou hru tenis, jež byla neoficiálně první disciplínou před prvními hrami Kutnohorské olympiády v roce 1976. Táta (MUDr. Emanuel Růžička, jeden ze zakladatelů a první předseda obnoveného klubu rodáků v roce 1990 – pozn. autora) později jako předseda klubu rodáků předával pohár pro vítěze kutnohorských olympijských her předsedovi Kutnohorské olympiády, Janu Pospíšilovi.“

Abychom si představili, o co šlo, ocitujme Honzu z *Olympijského bulletinu* z 24. května 1999: „Pokaždé, když píší tyto řádky, zažívám tytéž pocity, a ptám se sám sebe: Kolikrát mi ještě bude dáno prožívat ty pocity ... a čtenářům přibližovat atmosféru Kutnohorských olympijských her? ... Věřím, že snad ještě pár let budu při tom úžasném zápolení, kdy se spolu snoubí kamarádství, rytířkost, a smysl pro fair play s přirozenou rivalitou, snahou vyniknout, překonat svoje maximum a z toho vyplývajícím enormním nasazením. Kdy poražení dokáží upřímně ocenit „nadlidský“ výkon svých přemožitelů, a vítězové uznale poplácávají po ramenou posledního, který dobíhá s podvrknutým kotníkem. Kdy po tvrdém tříhodinovém zápolení v turnaji stolního tenisu učitelé, dělníci, bankovní úředníci, restaurátoři, vědci, obchodníci, projektanti, herci, programátoři, technici všech směrů, oborů a profesí se vydávají z posledních sil při téměř úplném desetiboji, který se odehrává během jednoho dopoledne. Kdy titíž aktéři létají na kolech neznámou tratí, ... aby o půl hodiny později bojovali v turnaji nohejbalu, tenisu a po krátkém zklidnění nastříleli maximum z pušky. Kdy titíž aktéři jsou schopni v neděli ráno ... opět vsednout na kolo, zajet své maximum v cyklosprintu, aby se ještě s roztřesenýma nohama vsoukali do kánoí a kajaků a dobrovolně se vydali ze zbytku sil v těchto vodních disciplínách. Kdy titíž aktéři „na plný plyn“ přeplavou Velký rybník a postaví se k závěrečnému, téměř šest a půl kilometru dlouhému sebevražednému běhu. Kdo to nezažil – nepochopí.

Kdo to neviděl – neuvěří.“ Honzovi se podařilo udržet tradici her do konce svých dnů.

V závěru pořadu vystoupili Honzovi kamarádi Zdeněk Vaníček – Čenda, s jehož partou Honza doposledka trempoval a jezdil na vodu, a Petr Hobza, s nímž se kdysi poznali ve vodáku a který Honzovi pomáhal v posledních měsících jeho života v chaloupce na Zhoři. O Honzově pevném poutu k této vesničce svědčí dopis bratru Františkovi ze 14. března 2014 (o společné koupě podmáčené louky a nepřístupného svahu): „Ahoj bráško, oznamuju ti, že zhořské sádky u chaloupky porybného na konci vesnice změnily majitele. Můžeme zde stavět stanová městečka, nebo vysít 2.500 m² trávy, nebo pozemek nabídnout českým astronautům jako raketovou základnu, nebo tam udělat rajčatovou farmu a v chaloupce lisovat kečup, nebo porazit ještě nějaké sousedovy olše, udělat z nich lavice a pořádat tam Portu ... vysázet tam dvě stě švestek – to by bylo slivovice! Jenže to bychom museli koupit i Mičánkovu palírnu. A až nebudete vědět, kam na dovolenou, protože už jste všude byli, tak tady je místa dost. Už se nemohu dočkat nějakého tvého nápadu, kterým náš pozemek udělá z pošťáků multimilionáře. Přeji hezký víkend a hodně inspirace. Já si jdu dát taky jednu sklenku.“

Přestože jsem Honzu znal více než 20 let, zejména z výboru klubu rodáků, věděl jsem jen málo o jeho četných aktivitách. Důležitou, duchovní stránku jeho osobnosti jsem objevil až četbou jeho knížky *Z pošťákovy brašny* o jeho putování do Santiaga de Compostela (2012) a do Říma (2014).

„Cesta z francouzských Lurd přes Pyreneje, kraje severního Španělska a Baskicka, do Santiaga de Compostela ve mně vzbuzovala pocit mravenečka v ohromné míse. Jako bych byl tou španělskou oblohou, která hýřila neskutečnými barvami a obrazci mraků, pod obřím drobnohledem. Surovost kamenné krajiny, která je mnohdy zraněna lidskou činností, stejně tak naturel španělského lidu, evokuje určitou mystičnost, náladovost a neopakovatelnost. Prázdné rozpadající se kláštery, prkny zatlučené dveře kostelů, ruiny kapliček či venkovských statků, stejně jako celé vesnice s nápisy „de vende“ (na prodej), evokují myšlenky na jistotu pomíjivosti.

Líčení poutě do Compostely v této knize se skládá z mých útržkovitých vzpomínek, silných prožitků, proměn a poznání, které mají společného jmenovatele – překvapení. Každý den cesty jako by mě překvapoval a drásl mé srdce poutníka. Usvědčoval mě z povrchnosti, malé víry, nedostatečné lásky.

Cesta z Prahy do Říma ve mně naopak tuto uzavřenost do sebe bourala. Krása krajin, počínaje nádhernou Šumavou, velebnými Alpami, překrásnými Dolomity, či oku lahodícími

Apeninami, se snoubila s krásou vesniček, kostelíčků, kapliček přirozeně do nich zasazených. Nové a nové pohledy otevírající se za příští zatáčkou či kopcem jako by laskavě hladily po duši svou harmoničností. Mnohá místa vytvářela pocit, že jsem je už někdy viděl. Jako bych se vracel ke starým přátelům. I mentalita Bavorů, Tyrolů či Italů, kteří nemají problém neznámého poutníka přijmout pod svou střechu, je přátelským znamením dobroty, která poutníka po jeho cestě provází.

Moje líčení poutě je tedy jiné. Podobá se více deníku. Chtěl jsem se vypsat ze svých vnitřních pocitů, nálad a poznávání duchovní cesty životem, ale především chci psát o přátelství. ... Cesta života je cestou hledání štěstí v životě. ... Zatímco zdraví, bohatství, moc, vliv zážitky, čas a délka života jsou lidsky měřitelné kategorie, štěstí měřítko nemá. Aby byl člověk šťastný, to nepotřebuje moc. Štěstí je neuchopitelná věc, po které všichni toužíme. Tato knížka je o hledání štěstí a je věnována všem, kteří kráčí touto cestou hledání. Je věnována poutníkům života.“

Myslím, že i tyto krátké úryvky dokládají Honzovu mimořádnou schopnost zachytit zážitky a dojmy z obou cest. Svědčí nejen o talentu, nýbrž i o čínorodosti a zapálení, které byly příznačné pro vše, co v životě dělal. Ale co Honzovu životnímu příběhu dodává opravdovou jedinečnost, je hloubka jeho osobnosti a prožívání. Prof. MUDr. Roman Hájek, CSc., hematolog a předseda Klubu pacientů mnohočetného myelomu, u něhož se Honza celých deset let léčil, v předmluvě ke knize napsal: „Lze vyčíst, že okolnosti a lidé související s mnohočetným myelomem mu (autorovi) byli velkou inspirací a životním impulsem poutě vykonat. Již samotná skutečnost, že člověk s rozbitou páteří a aktivní nádorovou nemocí vyžadující intenzivní léčbu vykonal takto fyzicky náročnou pout', je pozoruhodná. Avšak jak to v životě v přelomových okamžicích obvykle bývá, rozhodující změny se odehrávají v naší duši. Sledovat a vnímat přerod autora v průběhu putování je mimořádně silný zážitek. Postupně si uvědomoval ten nejniternější smysl vlastní poutě a oprostil se od všeho nepodstatného. V knize jsou velmi otevřeně a upřímně popsány zlomové okamžiky cesty, ve kterých

prohluboval svoji víru a dosáhl velkého stupně pokory. Takto krásných osobních příběhů není nikdy dost. A tento příběh je důkazem, že změna vlastního života je možná, nezávisle na obtížích, které nám život klade do naší osobní pouti.“

Sám Honza o tom podal svědectví ve svém vysvětlujícím dopise o Svědectví z 3. května 2010 poté, kdy prošel akutní terapií, která mu prodloužila život: „Lékaři léčí, Pán Bůh uzdravuje – říká se. On ale bere člověka úplně komplexně a uzdravuje mu nejen tělo, ale i bolavou duši. To teď poznávám denně. Ještě nikdy jsem nezažil takovou radost, jakou zažívám každé ráno při probuzení. První den v práci jsem skoro furt brečel, a tak jsem musel dělat, že mám rýmu a schovávat tvář do kapesníku. Žiji a raduji se ze současného okamžiku. Žádné „kdyby“, žádný „plán“. Vše je, jak má být. Snažím se, ale neúpím pod porážkami. Důvěřuji Bytostné Jsoucnosti a nemám obavy z ničeho, ani smrti se nebojím. Za ten rok jsem byl obdařen takovými dary a radostí, že jsem stále dojatý a vskrytu pláču. Smysl života je jen v Dobru a Lásce.“

V prosinci 2012 po absolvování cesty do Compostely Honza napsal: „Už je to skoro týden, co jsem se vrátil ze svého putování. Z krásné, dlouhé a úžasné pouti z Lurd so Santiaga de Compostela. Vyšel jsem pln odhodlání, odvahy a rozhodnutí. Přibalil jsem do batohu hromádku lístků proseb, modliteb, díky a vyznání od tebe, od vás, od všech, kdo mi dali důvěru a svěřili mi svá přání, touhy, smutky, díky i radosti. Po celou cestu jsem ty lístečky pročítal. Pod tíhou těch bolestí, útrap a slz jsem zpočátku poklesal v kolenu, ztrácel odvalu a sebedůvěru. A pak mi někdo na cestě řekl, že jsem pošťákem (postman říkal) a já si uvědomil, že toto je mé poslání, které mi již v mládí dalo jméno. Dostalo se mi Milosti si své jméno zasloužit. Být pošťákem, který pokorně nese misi poselství až do cíle. Nemohu cokoliv změnit, svou maličkostí mohu pomoci pouze tím, že budu pošťákem. A to byla křídla, která mi pomohla překonat nemalé strasti cesty.“

Letošní *Pocta přáteli* byla určitě jednou z nejlepších, jakou kdy Ortenova Kutná Hora zažila. Silně, místy úchvatně a dojemně setkání s velkým člověkem.

Vlastislav Navrátil

Ohlédnutí za oslavami 150. výročí založení kutnohorské střední průmyslové školy

Průmyslové školství bylo založeno v Kutné Hoře před 150 lety díky Řemeslnické besedě, která sdružovala řemesla a živnosti různých oborů a měla zájem na vzdělávání mládeže. První budova Všeobecné řemeslnické školy byla v Hornické ulici postavena v roce 1894 díky iniciativě tehdejšího starosty

Kutné Hory Jana Macháčka, který se také zasloužil o opravu kutnohorských památek, a také díky podpoře doktora Bedřicha Pacáka, poslance Říšské rady ve Vídni. Vyučování bylo zahájeno v roce 1894. První ředitel, strojní inženýr Jan Hlaváček, přišel do Kutné Hory z řemeslnické školy z Mladé Boleslavi. Významným mezníkem byl školní rok 1902/03, kdy škola přešla ze správy města do správy zemské. A tak vznikla Královská česká řemeslnická škola v Kutné Hoře, která zůstala ve správě země české až do roku 1945, kdy všechny školy převzal stát. Od školního roku 1908/09 byla ke škole připojena Pokračovací odborná škola pro učně s obory stavebním, mechanicko-textilním a oborem drobných a umělých řemesel. V roce 1910/11 byly přistaveny dílny, za krátkou dobu napojené na elektromotorický pohon.

Své místo si musela škola najít po vzniku Československa. Řemeslnická škola byla zrušena, místo ní byla zřízena Odborná

škola pro zpracování kovů a dřeva, která ale neměla dlouhého trvání. Rokem 1922 se mění název na Zemskou průmyslovou školu a vyučovat se začíná v prvním ročníku nově zřízené dvouleté Mistrovské školy strojnické. Absolventi získali kvalifikaci mistrů a oprávnění v řízení samostatných řemeslnických živností. A škola se opět rozvíjí a v roce 1930 se stěhuje do nové, na tehdejší dobu velkolepé budovy, vystavěné podle návrhu architekta Rudolfa Ryšána ve funkcionalistickém slohu v Masarykově ulici na předměstí Hlouška, kde byl otevřen první ročník pro elektroniku slabých proudů a pro mechaniku. V roce 1928 byly budova i přilehlé pozemky propůjčeny pořádání Všeobecné krajské výstavy, která prezentovala výsledky tehdejšího československého průmyslu.

Rozvoj školy se nezastavil ani za 2. světové války. V roce 1941 byl otevřen první ročník vyšší průmyslové školy strojnické. Prvních 25 studentů složilo zkoušku dospělosti v roce 1944. Během války se ale potíže stupňovaly: pracovní nasazování žáků i učitelů, poplachy, špatné vlakové spoje, obsazení školy pěti dalšími školami, od ledna 1945 i německou armádou, rozmáčené psací stroje a různé přístroje, i osobní oběti.

Po skončení 2. světové války byly školy postátněny. Název školy se mění na Vyšší průmyslovou školu v Kutné Hoře. V roce 1951 byla zřízena i čtyřletá průmyslová škola elektrotechnická. O rok později byl otevřen i první ročník pro elektrotechniku slabých proudů – obor Vysokofrekvenční elektrotechnika. Za deset let přibyla Měřicí a řídicí technika.

Historickým rokem se stává školní rok 1966/67, kdy bylo rozhodnuto, že se ruší střední průmyslová škola strojnická, škola s dobrou tradicí, která vychovala tisíce absolventů. V roce 1970 proběhly velké oslavy 100. výročí, jichž se zúčastnilo více než 2 000 absolventů a dalších hostů. Od té doby je škola výhradně zaměřena na elektrotechniku, od roku 2007 nabízí obor Informační technologie.

V roce 1991 byla škola vybrána mezi prvních 12 středních škol v tehdejší ČSFR, na kterých bylo zavedeno vyšší technické studium. K oboru Automatizační technika brzy přibyl i Management elektrotechniky. Od roku 1994 je třetí složkou představované vzdělávací instituce i jazyková škola.

Oslavy 150. výročí založení průmyslového školství na Kutnohorsku se měly odehrát v červnu roku 2020, ale vzhledem k omezenému provozu školy z důvodu celosvětové pandemie koronaviru se termín posunul na 18.–19. září. Ukázalo se, že to byla dobrá volba. Slunečné počasí totiž umožnilo uskutečnit velkou část programu ve venkovních prostorech a dodržet všechna platná opatření.

Na vodním pódiu v zahradách GASKu se sešla celá škola a řada absolventů. Na úvod zazněly státní a studentská hymna v podání Učitelského smíšeného pěveckého sboru Tyl. Prvním řečníkem byl ředitel školy Ing. Josef Tremel: „Naším krédem je vzdělávat kvalitně dle požadavků 21. století, a to na nejmodernějších zařízeních... Jsem pyšný na naše absolventy a hrdý na naše studenty. Naši snahou vždy bude učit to užitečné pro život a společnost. Žijeme ve světě, který si sami budujeme, zodpovědnost je vždy jen na nás samotných“. Dále upřesnil, že škola od svého založení urazila dlouhou cestu, během které vychovala přes jedenáct tisíc absolventů. Emeritní ředitel Ing. Jaroslav Načeradský popřál škole stejně úspěšné roky, jako byly ty dosavadní. Za zřizovatele vystoupil se svým projevem Martin Herman, radní Středočeského kraje pro oblast státních zakázek a investic, a za absolventy školy pozdravil přítomné Ing. Radek Holý, prorektor pro informační systém ČVUT Praha. Starosta Kutné Hory Ing. Josef Viktora vyzdvihl důležitost průmyslové školy pro celé město. PaedDr. Robert Lukašek, ředitel Okresní hospodářské komory, a Ing. Kateřina Daczkická za Spolek kutnohorských podnikatelů zdůraznili důležitý podíl odborníků, které škola vzdělává pro oblast průmyslu. Bc. Josef Kremla, historik Českého muzea stříbra, uvedl počátky školy do kontextu s historií důlního podnikání v Kutné Hoře. Škole poželal farní vikář římskokatolické farnosti P. Mgr. Dmytro Romanovský.

Mgr. Dana Kohoutová, zástupkyně ředitele školy a moderátorka slavnostního zahájení oslav, vyzvala přítomné k účasti v průvodu, který prošel Kutnou Horou za strhujícího rytmu bubeníků. Zastavil na Komenského náměstí u domova mládeže a poté u první budovy školy v Hornické ulici, kde historii uvedených míst představila Mgr. Jitka Šimková. Průvod zakončil svou cestu v parku před budovou školy v Masarykově ulici, kde odstartoval Ing. Josef Tremel spolu s Ing. Jaroslavem Načeradským a zástupci studentů multizánrový galakonzert. Na pódiu se vystřídaly Člověk krve, studentská kapela Sample Text, učitelská Abrakadabra, jazzový Double Guitar Band se zpěvačkou Eliškou Tesařovou, po nich „americké“ Johnny Cash Trio, Standa Diviš se svým uskupením Krásné nové stroje, kapela Pekař a závěr patřil Rybičkám 48. Ve většině kapel, které škole gratulovaly k výročí, hrají absolventi průmyslovky. Koncert uzavřela videoprojekce *150 let na jedné zdi* promítaná na budovu školy a první nasvícení věže školy za zvuku Dvořákovy *Novosvětské symfonie*.

Po oba dny probíhaly komentované prohlídky odborných učeben, laboratoří, televizního studia, dílen a dalších prostor školy. V posluchárně školy se střídaly přednášky Ing. Jaroslava Houfky *Průmysl v regionu*, PhDr. Aleše Pospíšila *Kutnohorská průmyslovka a její architekt Rudolf Ryšán*, MgA. Svatopluka Jedličky *Všeobecná krajská výstava* a Ing. Jaroslava Načeradského o *Historii školy*. Účastníci si mohli popovídat se současnými i bývalými učiteli. Ve dvoře školy byl zasazen památný dub. Po celou sobotu byl park před školou vyhrazen abiturientským setkáním, každý si mohl zakoupit výroční almanach, pamětní minci

a další suvenýry, které připomínají výročí školy. Zároveň mohli zájemci navštívit zdarma nebo za zlevněné vstupné vybrané kutnohorské památky.

Na závěr oslav odhalil Ing. Josef Treml novou pamětní desku (zhotovenou sochařkou Vlastou Samohrdovou) s vyobrazením školy, která bude oslavy 150 let založení nepřehlédnutelně kutnohorské vzdělávací instituce trvale připomínat.

Organizačně slavnosti zajistili ředitel školy Ing. Josef Treml a jeho zástupci Ing. Martin Procházka, Ing. Zbyněk Vála a Mgr. Dana Kohoutová. Na realizaci oslav se podíleli všichni učitelé a řada studentů. Ve dvou zářijových dnech celkem navštívilo školu přibližně 700 absolventů, jejich rodinných příslušníků a dalších zájemců, kteří tak mohli vidět, kam dospěla škola ve 21. století.

Jitka Šimková

Střípky z archivu (X) – Hrob von Schorlemerů

Příjmení Schorlemer v Kutné Hoře asi nikdo nezná. Výjimku by snad mohli představovat ti, kdo někdy narazili na zmínku o pruském ministru zemědělství Clemensi baronu von Schorlemerovi (1856–1922) nebo na jméno profesorky Sabine baronky von Schorlemer (*1959), nyní již bývalé saské ministryně pro vědu a kulturu a předsedkyně UNESCO pro mezinárodní vztahy. Schorlemerovi (někdy uváděni i jako Schorlemmerovi) jsou však velmi starý vestfálský rod, o němž pochází první zmínka již z roku 1217.

Jak vyplývá z archivních pramenů, tři Schorlemerové v 19. století úzce souvisejí s Kutnou Horou. A jedna zvláštní památka je zde svým způsobem připomíná dodnes.

Klíčovou událostí je svatba konaná 5. března 1848 v kutnohorském kostele sv. Jakuba. Zde se Wilhelm Alois baron von Schorlemer, nadporučík granátníků, oženil s Barborou Marií Morawetzovou.

Ženich pocházel z Boru u Tachova, kde se narodil 10. srpna 1809. Jeho otec Josef Karl von Schorlemer (1771–1856) byl

důstojníkem 35. českého pěšího pluku posádkou v Plzni, ale na penzi žil coby vdovec na Novém Městě pražském. Vojenskou kariéru si zvolil i zmíněný syn Wilhelm, který dokonce sloužil u téhož pluku jako otec. Wilhelmovou matkou byla Johanna Friederika Knauer, dcera löwensteinského vrchního hospodářského inspektora v Boru.

Nevěsta Barbora, zvaná Babette, se narodila 2. února 1814 v Kutné Hoře jako dcera zdejšího obchodníka a magistrátního rady Vavřince Morawetze (1769–1851), který byl spřízněný s rody Moravců z Ostrova a Grätzlů z Gräzensteinu. Barbořiným bratrem byl kutnohorský advokát JUDr. Emanuel Morawetz (1807–1872), jehož mladší syn Vojtěch Morawetz (1844–1906) stál v letech 1886–1892 jako starosta v čele Kutné Hory, kdežto starší syn Karel Morawetz (1842–1928) dosáhl v rakouské armádě hodnosti c. k. polního podmaršálka a byl císařem Františkem Josefem I. povýšen do šlechtického stavu s přídomkem von Moranow.

Wilhelm von Schorlemer byl povýšen do hodnosti hejtmana

Původní vzhled hrobu von Schorlemerů...
(foto SOKA KH, Sbirka fotografií a negativů KH, č. 1662/III.B)

... a jeho současný stav (foto LP)

(Hauptmanna), odešel do výslužby a trvale se usadil v Kutné Hoře. A zde se v Tylově ulici čp. 409 manželům Schorlemerovým 29. září 1853 narodilo jejich jediné dítě – dcera Marie Friderika Rosalie Michaela. Rodina se následně přestěhovala na Václavské náměstí čp. 275.

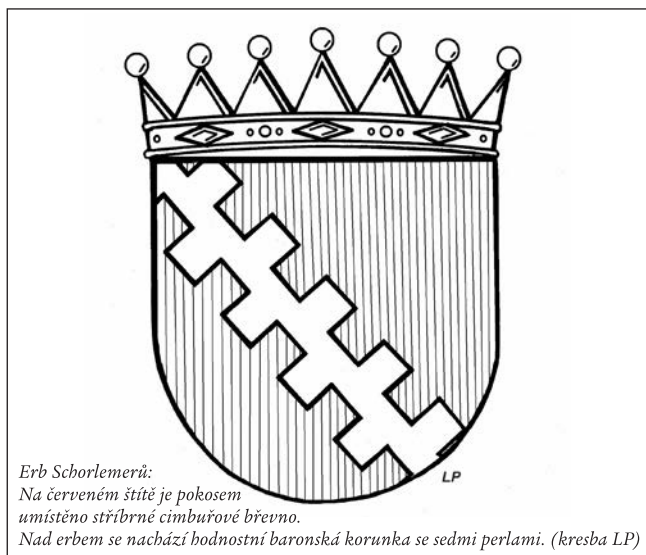
Když bylo baronese Marii necelých 14 let, podlehla 6. června 1867 doma tyfu. Pohřbena byla u kostela Panny Marie Na Náměti, kde jí v rohu tamějšího hřbitova nechali zarmoucení rodiče zbudovat hrob s výklenkovou kapličkou. Nacházel se – a dosud vlastně nachází – přímo u hřbitovní zdi sousedící se zahradou domu čp. 188 ve Štefánikově ulici.

Dominantou hrobu se stala výklenková kaple, v níž byl vztyčen kamenný náhrobek s nápisovou deskou. Ukazuje nám ho jediná dochovaná fotografie, dnes uložená ve Státním okresním archivu Kutná Hora. Díky ní lze přečíst alespoň úvodní část vytesaného textu: „MARIE FREIINN VON SCHORLEMER / geboren den 29. September 1853 gestorben den 6. Juni 1867 / Hallelujah! / Der Tod ist durch die Hoffnung auf „Wiedersehen“ besiegt! / Liebste Tochter!“ (česky: Marie baronesa von Schorlemer, narozena 29. září 1853 zemřela 6. června 1867. Aleluja! Smrt je přemožena nadějí na „shledání“. Milovaná dcero!) V kapli stál vlevo kamenný kříž s podstavcem, jež zdobil rodový erb Schorlemerů, a vpravo ke kříži poklekala kamenná postava anděla s věncem v ruce.

Vlastní hrob na zemi kryla plochá obdélníková kamenná deska a celé hrobové místo zprava ohraničovala dodnes stojící hřbitovní zeď z ulice Rudní, kdežto zleva a zředu stál kovový plůtek se vstupními vrátky.

Po smrti jediného dítěte se rodiče rozhodli založit nadaci, jež nesla jméno hejtmanovy dcery: Nadace „Der Hauptmannstochter Marie Freiin Schorlemer“. Její základní kapitál činil 500 zlatých a byla určena k podpoře čtyř jednotlivců z 35. pěšího pluku, případně k podpoře jejich pozůstalých vdov a sirotků. Právo přiznat požitky z této nadace náleželo veliteli pluku.

Do Mariina hrobu Na Náměti byli později pohřbeni i oba její rodiče. Otec Wilhelm baron von Schorlemer, c. k. hejtman na penzi, podlehl 23. září 1876 doma ve věku 66 let sešlosti věkem. Ovdovělá baronka Barbora dožila u rodiny svého

synovce a budoucího starosty města Vojtěcha Morawetze na Palackého náměstí čp. 156, kde zemřela až 29. května 1885. Z výše zmíněné fotografie hrobu je patrné, že byla jména obou manželů i jejich životní data přitesána na náhrobní desku jejich dcery. Přečíst další text však fotografie vinou malého rozlišení již neumožňuje.

Hrob rodiny Schorlemerovy se Na Náměti nachází dodnes, protože zděnou kapli nebylo možné zbourat bez narušení obvodové hřbitovní zdi. Díky tomu je dodnes nepřehlédnutelná, a snad i proto se čas od času stává terčem sprejerů. Kdy přesně a jakým způsobem z ní byla odstraněna cenná socha anděla s křížem a z vlastního hrobu náhrobní deska či kovový plůtek, se již asi nedozvíme. Nejpozději se tak stalo při definitivním rušení hřbitova v 60. letech 20. století. Je to škoda, protože dnes by tato stavba jistě představovala cennou funerální památku. Přestože výklenková kaple nad hrobem viditelně chátrá, je pravděpodobné, že těla zde pohřbených nebyla nikdy exhumována. A tak zde v rohu dnešního veřejného parku baron von Schorlemer, jeho manželka a mladičká dcera zcela zapomenuti tiše odpočívají dodnes.

Lukáš Provaz

Prameny: SOA Plzeň, Sběrka matrik, ŘKF Bor, matrika nar. 1798–1809 a odd. 1784–1806; SOA Praha, Sběrka matrik, ŘKF Kutná Hora, matrika nar. 1803–1825 a 1850–1854, odd. 1847–1861, zemř. 1864–1877 a 1877–1888; SOKA KH, Sběrka fotografií a negativů KH – fotografie hrobů na hřbitově Na Náměti

Literatura: *Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes*. Wien 1848 a 1850; *Kais. Königl. Militär-Schematismus für 1871*. Wien 1871

KRONIKA

Žák sekundy Gymnázia Jiřího Ortena **Vít Rosenkranc** získal na 27. Mezinárodním filmovém festivalu Praha – Febiofest 2020 v soutěži amatérských filmů první místo v kategorii jednotlivců. Uspěl s animovaným snímkem Robinson Crusoe, pro nějž vymyslel příběh a za použití iPadu a animačních programů ho natočil, sestříhal, ozvučil i opatřil titulky.

Večer 2. října patřil **Noci literatury**. V Kutné Hoře se na jejím průběhu podílely Městská knihovna, Galerie Středočeského kraje, České muzeum stříbra (Hrádek) a Dačického dům, kde probíhalo paralelní čtení z literárních děl. Rolí předčitatelů se zhostili M. Steinmasslová, V. Liška, T. Tobiášová a L. Olšovský.

V rámci **Dne architektury** si 3. října zájemci prohlédli kubistické kino Modrý kříž a také secesní vilu čp. 188 ve Štefánikově ulici, kde podali výklad PhDr. Aleš Pospíšil z NPÚ a majitelka domu Ing. Kateřina Dacická. Nazítří pak Ing. arch. Tomáš Kodet provázel po objektu někdejšího Tellerova cukrovaru v Masarykově ulici.

V Dačického domě byla od 3. října ke zhlédnutí výstava **České tradice pod ochranou UNESCO**, připravená k 25. výročí zapsání Kutné Hory na Seznam UNESCO. Vládou nařízené uzavření kulturních institucí a památek však výstavu předčasně ukončilo.

□
Fotoklub Kutná Hora připravil na první polovinu října výstavu snímků **Kutná Hora mýma očima**. Ke zhlédnutí byla v bývalém sedleckém pivovaru.

□
Na dvě stě párů soutěžilo 4. října v Lorci při 20. ročníku taneční soutěže **O kutnohorský groš**, pořádané Taneční školou Antonína a Jany Novákových.

Večer 5. října, v den narozenin Václava Havla, se v Reinigerově (Zelenkově) vile a přilehlých ulicích konalo představení **Moc bezmocných**. Předvedlo ho brněnské divadlo Feste a zazněly při něm Havlovy eseje i dopisy.

□
Památný den sokolstva si 8. října připomněla Tělocvičná jednota Sokol Kutná Hora **Večerem sokolských světél**. Účastníci zapálili svíčky u pomníku na nám. Národního odboje, aby připomněli sestry a bratry perzekvované nacisty.

□
Na podzim vyšla knížka **Četnické erfoly**, která představuje již osmnáctou původní práci policisty a historika plk. JUDr. Michala Dlouhého, Ph.D., z Kutné Hory. Nová publikace navazuje na jeho předchozí povídkové knížky s četnickou tematikou a nechybí v ní ani kutnohorský případ z léta 1939.

□
V Jezuitské koleji byla 11. října zahájena výstava **Josef Svoboda – scénograf**, která se koná u příležitosti stého výročí narození tohoto čáslavského rodáka, scénografa, výtvarníka a pedagoga. Den po vernisáži musela být sice galerie uzavřena, ale zájemci si budou moci tuto výstavu prohlédnout i po Novém roce.

□
Čokoláda značky Lidka, kterou připravuje kutnohorská manufaktura Mgr. Lady a Ing. Pavla Bartošových, obdržela na podzim v mezinárodní soutěži International Chocolate Awards v Hannoveru dvě bronzové a jednu stříbrnou medaili. Zároveň získala i speciální cenu poroty za netradiční recepturu za čokoládu z nekravského (ovčího) mléka.

□
Dne 16. října uplynulo 20 let od tragického úmrtí **PhDr. Heleny Štroblové** (1948–2000), historičky a archivářky Státního okresního archivu Kutná Hora i členky rady města. Od roku 1991 také vedla časopis Krásné město.

□
V důsledku druhé vlny **pandemie koronaviru** přijala vláda další opatření: Nejprve se na etapy omezovala otevírací doba stravovacích zařízení, ale 14. října byla uzavřena úplně. Zakázaly se sportovní akce, koncerty, muzikálová a operní představení. Na školách se nejprve zakázal tělocvik a o hudební výchově zpěv, ale nakonec musely všechny školy přejít na distanční výuku. Zpívat se nesmělo ani při bohoslužbách, na kterých se navíc mohl scházet jen omezený počet věřících – než byla jejich osobní účast znemožněna úplně. Přerušily se taneční kurzy a zakázaly plesy, takže (nejen) studenti maturitních ročníků hledají náhradní řešení. Úřady omezily hodiny pro veřejnost. Od 12. října se také zakázaly všechny kulturní akce a četné další volnočasové aktivity, zavřela se kina, divadla, galerie, muzea i památky. Pořadatelé rušili plánované akce, veřejný kulturní život se zastavil a turistický ruch stejně jako na jaře zcela ustal. Dne 22. října přišlo ještě uzavření většiny obchodů a omezení služeb. Provozovatelé

kulturních, stravovacích, sportovních i jiných zařízení a památek se ještě ani nevzpamatovali z finančních ztrát po jarní vlně pandemie a už čelili novým ztrátám. Někteří tak bohužel své provozovny zavřeli (např. klub Česká 1), jiní vymýšleli projekty na svou podporu (např. sedlecká farnost a její projekt pro Kostnici na hithit.cz) nebo zůstali s veřejností v kontaktu aspoň virtuálně (např. České muzeum stříbra a jeho křížovky a kvízy na facebooku a webu).

□
Výročí **vzniku Československa** si Kutná Hora připomněla 28. října, kdy starosta města položil kytici u pomníku TGM. Vzhledem k platným opatřením se akce nemohla účastnit veřejnost. Následně zde kytici položili i zástupci TJ Sokol a skautů.

□
Kvůli revitalizaci **Sankturinovského domu** bylo třeba objekt vyklidit a vystěhovat jeho uživatele do náhradních prostor. Galerie Felixe Jeneweina nyní sídlí v domě U Havířů v Šultysově ulici 154, kde již 13. listopadu zahájila (i když virtuálně) výstavu Too Faced výtvarníků J. Marka a G. Slaninkové.

□
Ze Sankturinovského domu se muselo vystěhovat také **Informační centrum města Kutná Hora**, jež našlo prostory v Kollárově ulici 589. Současně zaznamenalo velký úspěch, když se v anketě „Informační centrum roku“ umístilo mezi 42 certifikovanými centry Středočeského kraje na prvním místě.

□
Vládní opatření znemožnila veřejné oslavy výročí **sametové revoluce**. Občané proto individuálně zapalovali svíčky u pomníku TGM, u lípy 17. listopadu ve Vorlíčkových sadech či u pamětní desky na Vlašském dvoře, kam představitelé města položili kytici. Na výzvu České biskupské konference se přesně v 17:11 hod. rozezněly zvony od Sv. Jakuba a Sv. Barbory a mše, sloužená arciděkanem Janem Uhlířem, byla přenášena na internetu.

□
Kutná Hora se 21. listopadu připojila ke **Sbírci potravin**, při níž bylo možné zakoupit trvanlivé potraviny a drogerii a věnovat je do připravených košů. Akce, pořádaná zde zaměstnanci Oblastní charity Kutná Hora, probíhala v supermarketu Billa. Dárci tam věnovali 740 kg zboží.

□
Tradiční benefiční ples **Cesty životem bez bariér** se letos konat nemohl, a tak se organizátoři rozhodli uspořádat 14. ročník pod heslem Tancujeme v obýváku. Účastníci byli vyzváni, aby se večer 21. listopadu doma společensky oblékli a připojili k akci online. Poslané příspěvky jsou určeny na vybavení centra Kostka v Kvapilově ulici.

□
Na podzim prošla rekonstrukcí část kamenné ohradní zdi hřbitova Všech svatých. Současně byla z iniciativy správce hřbitova pana Josefa Krause obnovena kamenná nápisová deska, jež je zasazena do ohradní zdi nad rovem starosty města **Jana Macháčka**. Obnova desky i úprava celého místa proběhly symbolicky u příležitosti 85. výročí Macháčkova úmrtí (29. listopadu 1935).

□
Na základě desítek podpisů pravoslavných věřících na Kutnohorskou, kteří mají zájem o bohoslužby, se Pražská pravoslavná eparchie obrátila na kutnohorské arciděkanství s žádostí o zápůjčku kostela Nejsvětější Trojice. Arciděkanství žádosti

vyhovělo, a tak při zmíněném kostele od 1. prosince působí **filiální pravoslavná církevní obec v Kutné Hoře**. Nejsvětější Trojice nyní slouží východní liturgii, ale protože je kostel vybaven mobilním ikonostasem, je možné ho nadále využívat i pro katolické mše, koncerty apod. Duchovním správcem kutnohorské filiální pravoslavné obce se stal otec Maxim, celým jménem kpt. Mgr. Marek Maxim Švancara, Ph.D. Pochází z České Lípy, studoval na Prešovské univerzitě a Univerzitě Karlově a v letech 2008 a 2009 byl vysvěcen nejprve na diákona a poté na presbytera. Slouží jako vojenský kaplan s působištem na základně taktického letectva v Čáslavi a účastnil se mj. zahraničních misí v Afghánistánu či Mali.

□

Protipandemická opatření zasáhla mnohé plánované adventní akce včetně tradiční **Oslavy sv. Barbory** 4. prosince. Na Palackého náměstí se sice rozsvítil vánoční strom a konal trh, ale živá vystoupení musela nahradit reprodukováná hudba. Starosta Ing. Josef Viktora při této příležitosti natočil projev, který byl ke zhlédnutí na internetu. Večerní mši v chrámu sv. Barbory měl sloužit apoštolský nuncijs, ale zastoupil ho

sedlecký děkan-farář P. Pavel Tobek. Během adventu se na náměstí konaly trhy a v několika provozovnách (např. Kafírnictví) je doplňoval tvořivý program nazvaný Kutnohorský rodinný advent. V kostele sv. Jana Nepomuckého připravila agentura Veselý lidový rok výstavu Vánoční variace Hany Richterové. A 13. prosince uspořádal Spolek Malířačky adventní trh u malířské sokolovny.

□

V GASKu se 8. prosince konal křest knihy **Kresby a koláže**, jež představuje dílo kolínského výtvarníka Jana Kubíčka (1927–2013).

□

Rok 2020 se měl nést v duchu oslav **25. výročí zápisu Kutné Hory na Listinu UNESCO**. V důsledku pandemie a vládních opatření se musel program opakovaně měnit a omezovat. Na první polovinu prosince připravil pan Jaromír Procházka ve Spolkovém domě výstavu fotografií Kutná Hora a UNESCO – Jak to tenkrát bylo, která mapovala procesní kroky a vlastní akt zápisu.

Lenka Frankovicová – Eva Entlerová – Lukáš Provaz

Za panem Zdeňkem Šlejtrm (1931–2020)

Pan Zdeněk Šlejtr (1931–2020) (foto Ladislav Marek)

Dne 17. listopadu v Praze zemřel pan Zdeněk Šlejtr, kutnohorský oldskaut („Valda“), někdejší politický vězeň a člen Konfederace politických vězňů.

Narodil se 9. května 1931 v Kutné Hoře. Od mládí byl členem Junáka a vedl skupinu vlčat. V roce 1952 byl zatčen a obviněn z rozvracení republiky a vyzvědačství. Během vyšetřovací vazby sdílel celu s básníkem a výtvarníkem Jiřím Kolářem, s nímž se spřátelil. V červenci 1953 byl Lidovým soudem v Kutné Hoře odsouzen ke 2,5 roku odnětí svobody, ale již v dubnu 1954 byl propuštěn. Následně žil v Praze a pracoval ve stavebnictví.

Po roce 1989 se vrátil do Kutné Hory. Zde byl nejen aktivním členem klubu oldskautů, ale také Konfederace politických vězňů. V roce 2004 sestavil brožurku *Kutná Hora a česká státnost* a současně inicioval vztyčení pomníčku JUDr. M. Horákové v Kutné Hoře i pojmenování parčíku jejím jménem. Následně tam po řadu let vždy v červnu spolupřádal pietní akt. Dlouhodobě také zdůrazňoval význam zdejšího rodáka kapitána E. V. Vosky a nechal upravit jeho hrob u Věch svatých.

V roce 2014 obdržel Cenu starosty města v oblasti vzdělávání a volného času, a to za svou „dlouholetou činnost ve vedení KPV i za to, jakým způsobem připomíná tato organizace dějiny totalitních režimů v naší zemi, a pomáhá tak chápání historických souvislostí zejména mezi mladými lidmi“. Bydlel v Kutné Hoře, ale poslední léta trávil kvůli zhoršenému zdraví v Praze. Poslední rozloučení proběhlo v rodinném kruhu.

LP

Odešla paní PhDr. Marie Rút Křížková

„Vracím se do Kutné Hory každoročně jako do domova poezie,“ napsala pro Krásné město PhDr. Marie Rút Křížková. „Jsou to dny vytržení z každodennosti a spříznění s městem, které nám dalo básníka Jiřího Ortena.“

PhDr. Marie Rút Křížková na GJO 8. dubna 2019 (foto Zdeněk Oliva)

M. R. Křížková se narodila 15. června 1936 v Miličíně. Po studiu na pedagogickém gymnáziu v Liberci učila na základních i učňovských školách včetně Prahy, než se vrátila do Liberce. V 60. letech dálkově vystudovala Filozofickou fakultu UK (doktorát získala až roku 1991) a tehdy se také osudově setkala s dílem Jiřího Ortena. Její přítel z Kutné Hory PhDr. Zdeněk Jelínek ji seznámil s paní Bertou Ohrensteinovou a ta se svou rodinou včetně Oty Ornesta. V 60. letech se M. Křížková podílela na vydání Ortenovy tvorby v libereckém nakladatelství: *Eta, Eta, žlutí ptáci*, *Čemu se báseň říká* ad.

Na srpnovou okupaci reagovala vystoupením v libereckém rozhlase, kde se proti invazi vojsk opakovaně ohradila. Stejně zásadní pro ni bylo v roce 1971 přijetí do pražské židovské obce (jméno Rút). Přesídlila do Prahy, aby mohla pro Památník Tereziín ke knižnímu vydání připravit *Vedem*, časopis chlapců tereziínského ghetta. Publikování antologie, nazvané *Je mojí vlastní hradba ghett?*, však režim nedovolil. Vyšla v samizdatu a poté až v 90. letech, kdy za ni M. R. Křížková získala Americkou národní cenu za nejlepší dílo o holocaustu.

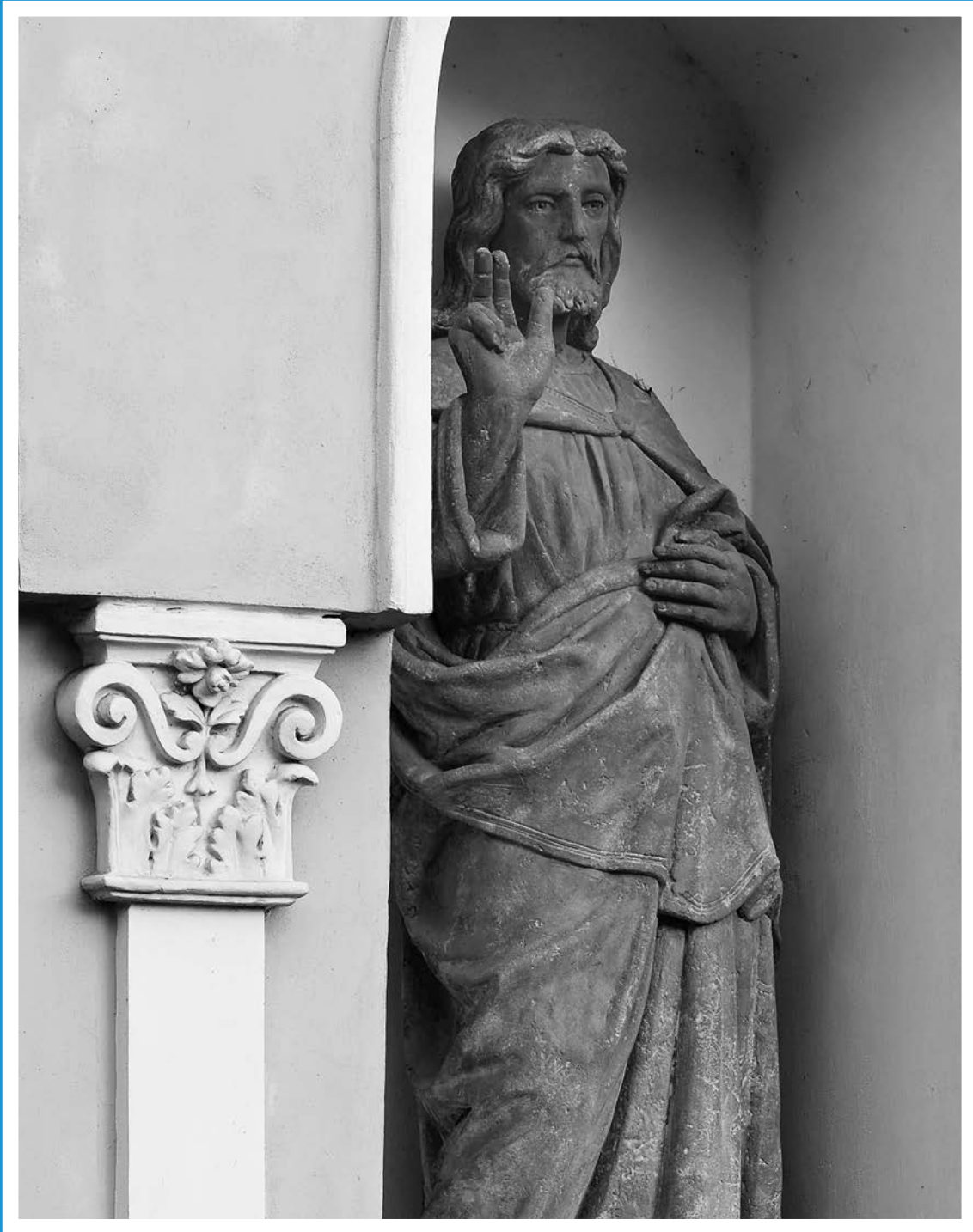
V roce 1975 odmítla spolupráci s StB, a proto byla propuštěna ze zaměstnání. Živila se jako lesní dělnice a třídička pošty. Když *Rudé právo* v článku *Ztroskotanci a samozvanci* odsoudilo Chartu 77, hned nazítří (13. ledna 1977) se k Chartě odvážně přihlásila a své rozhodnutí písemně oznámila G. Husákoví, náboženské obci i médiím. Aktivně pomáhala disentu, v důsledku čehož čelila výslechům i domovním prohlídkám. Když se v letech 1983–1984 stala mluvčí Charty 77, režim šikanu ještě vystupňoval.

Po sametové revoluci se mohla plně věnovat literární historii i editorské práci. Za autorského příspěvní Oty Ornesta připravila k vydání Ortenovy deníky *Modrou, Žíhanou a Červenou knihu*, jeho *Knihy veršů*, *Prózy* i *Dramata*. Mimo to sepsala historii působení salesiánů v českých zemích (*Knihy víry, naděje a lásky*) a rozhovory s prof. Josefem Zvěřinou (*Žít jako znamení*). Stala se členkou Společnosti křesťanů a Židů, České křesťanské akademie i Etické komise ČR pro ocenění účastníků oboje a odporu proti komunismu. O svém bohatém životě vydala svědectví v knize *Slyšet a odpovídat*. V roce 2015 jí Ústav pro studium totalitních režimů udělil Cenu Václava Bendy.

Do Kutné Hory se vracela opakovaně. Při festivalu *Ortenova Kutná Hora* byla po dlouhá léta členkou a posléze i předsedkyní poroty autorské soutěže mladých básníků a iniciovala vznik edice *První knížky*. Ještě loni v dubnu se na Gymnáziu Jiřího Ortena účastnila křtu Ortenovy *Korespondence*. Při besedě se žáky tehdy také vyjádřila svůj hluboký vztah ke Kutné Hoře, jež pro ni byla nejmilejším místem hned po rodném Miličíně.

PhDr. Marie Rút Křížková zemřela 4. prosince v hospici v Čerčanech. Poslední rozloučení se konalo 19. prosince v miličínském kostele Narození Panny Marie.

LP

ISSN 2571-4538

9 772571 453004